

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ



My Way -messujen hyöty ja kehittäminen

Kyselytutkimus Keski-Suomen opinto-ohjaajille

Silja Huttunen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

11/2010

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Silja Huttunen	Sivumäärä 42 ja 5 liitesivua
Työn nimi My Way -messujen hyöty ja kehittäminen. Kyselytutkimus Keski-Suomen opinto-ohjaajille.	
Ohjaava opettaja Maarit Honkonen-Seppälä	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Nuorten Keski-Suomi Ry, Päivi Laitinen	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyöni on kyselytutkimus Keski-Suomen alueella toimiville yläkoulujen sekä toisen asteen oppilaitosten opinto-ohjaajille. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, kuinka hyödyllisenä opinto-ohjaajat kokevat My Way -messut ja kuinka niitä voitaisiin kehittää. Aineistonkeruumenetelmänä olen käyttänyt sähköistä lomaketta. Kysely toteutettiin toukokuussa 2010.</p> <p>Työn tilaajana toimi Nuorten Keski-Suomi ry, joka on järjestänyt My Way -messuja vuodesta 2005 lähtien yhdessä nuorista opiskelijoista koostuvan tiimin kanssa. Messujen tarkoituksena on tuoda 14-22-vuotiaille nuorille ajankohtaista tietoa opiskelusta, harrastusmahdollisuuksista, sekä neuvontapalveluita. Samalla messut tarjoavat tietoa nuorten kanssa työskenteleville aikuisille.</p> <p>Yhä useampi nuori jää vuosittain ilman työ- tai koulutuspaikkaa, joka saattaa johtaa pidemmällä aikavälillä erilaisten ongelmien kasautumiseen. Koulutus- ja harrastemessut ovat yksi tapa ehkäistä tällaisten "koulupudokkaiden" syntymistä. Suomessa on lähivuosina panostettu nuorten nivelvaiheen ohjaukseen muun muassa aiheeseen suunnatuilla projekteilla. Myös oppilaanohjaus kouluissa on yhä suurenvassaa roolissa. Toivonkin opinnäytetyölläni tuovani koulujen oppilaanohjausta sekä My Way -messuja lähemmäksi toisiaan.</p>	
Asiasanat kyselytutkimus, oppilaanohjaus, jatkokoulutus, messut	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree Programme in Civic Activity and Youth Work

ABSTRACT

Author Silja Huttunen	Number of Pages 42, 5 appendix
Title The benefit and improvement of My Way -expo. A survey to guidance counselors in Central Finland.	
Supervisor Maarit Honkonen-Seppälä	
Subscriber and/or Mentor Nuorten Keski-Suomi Ry, Päivi Laitinen	
Abstract <p>My thesis is a survey to guidance counselors who work in secondary schools, vocational schools and upper secondary schools in Central Finland. My aim was to find out how useful My Way -expo is according to guidance counselors and how they would improve it. I collected the material for the thesis using a questionnaire on the internet. The survey was carried out in May 2010.</p> <p>The subscriber of my thesis was Nuorten Keski-Suomi ry. Nuorten Keski-Suomi ry has been organizing My Way -expo since the year 2005 along with a team of young students. The purpose of the expo is to bring current knowledge about studying, hobbies and consultative services to youngsters in the age of 14-22. At the same time, adults working with the youngsters can get new and useful info as well.</p> <p>Every year more and more youngsters are left without a job or a place to study. In a long time period this could lead in to accumulation of different kinds of problems. Expos about education and hobbies are one way of preventing the birth of these so called "school drop outs". In the past few years, Finland has made an effort to support the guidance in between schools for example with different projects. At the same time, the student counselling in schools is becoming more important. With my thesis, I wish is to bring the student counselling in schools and My Way -expo closer together.</p>	
Keywords a survey, student counselling, further education, expo	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 NUORTEN KESKI-SUOMI RY JA MY WAY- MESSUT	6
2.1 Nuorten Keski-Suomi Ry	6
2.2 My Way -messut	8
3 NUORUUS JA OPPILAANOHJAUS	10
3.1 Nuoruus elämänvaiheena ja kehitystehtävänä	10
3.2 Oppilaanohjaus	11
3.3 Koulutukseen hakeutuminen ja urasuunnittelu	13
3.4 Nivelvaiheen tukitoimet	15
3.5 Opiskelu- ja harrastemessut tietä näyttämässä	17
4 TUTKIMUSPROSESSI	19
4.1 Tutkimuksen tavoitteet ja kohderyhmä	19
4.2 Tutkimusmenetelmät	20
4.3 Kyselylomake	21
5 TUTKIMUSTULOKSET	23
5.1 Perustiedot	23
5.2 Messujen kehitysideat	25
5.2.1 Opinto-ohjaajien toiveet messuille	25
5.2.2 Oppilaiden toiveet messuille	27
5.2.3 Oheistoiminnot messuilla	28
5.3 Messujen hyöty	29
6 POHDINTA JA YHTEENVETO	32
6.1 My Way -messut 2010 tapahtuman johtajan näkökulmasta	35
6.2 Tutkimuksen reliiäabelius ja validius	37
6.3 Jatkotutkimusaiheet	38
6.4 Tilaajan kommentit	39
LÄHTEET	40
LIITTEET	43

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni sai alkunsa helmikuussa 2010, kun Nuorten Keski-Suomi ry:n projektipääällikkö Päivi Laitinen etsi innokkaita nuoria suunnittelemaan seuraavia My Way -messuja. Aiemmin olin käynyt messuilla sekä vieraan, että näytteilleasettajan roolissa. Olin kiinnostunut näkemään myös messujen kulissien taakse ja oppimaan mitä kaikkea tapahtuman järjestämiseen liittyy. Otin pian yhteyttä Laitiseen ja kerroin kiinnostuksestani My Way -tiimiin osallistumisesta sekä opinnäytetyön tekemisestä. Idea kyselytutkimuksesta lähti itseltäni. Koska valmista aihetta opinnäytetyölle ei ollut, aloin miettimään, mikä itseäni kiinnosti; mitä messut tarjoavat ja mitä niiltä halutaan? Tukevatko messut koulujen opetussuunnitelman tavoitteita ja hyödynnetäänkö niitä? Kerrottua omia ajatuksiani Laitiselle, hän vastasi pyörittelevänsä päässään samoja kysymyksiä. Yhdessä Laitisen, toiminnanjohtaja Eeva-Liisa Tilkasen sekä opinnäytetyöni ohjaajan Maarit Honkonen-Seppälän kanssa lähdimme työstämään ideaa eteenpäin. Vaikka idea tähän työhön syntyi tutkijan itsensä päässä, on työ vahvasti työelämälähtöinen ja palvelee toimialan kehittymistä, nuoria ja myös koulujen opinto-ohjaajia.

My Way -messut tarjoavat nuorille mahdollisuuden tutustua Keski-Suomen koulutus-, harrastus- sekä neuvontapalveluihin. Samalla ne tarjoavat halukkaille mahdollisuuden päästä suunnittelemaan sekä toteuttamaan tapahtumaa. Messut ovat siis nuorilta nuorille. Vastuutahona toimii Nuorten Keski-Suomi ry. My Way -messut yhdistävät nuorisotyön sekä tapahtumatuotannon, joten opittuja tietoja ja taitoja pystyy mielestäni hyödyntämään yhteisöpedagogin töissä monella tavalla.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys koostuu messujen kohderyhmän, eli nuorten kuvauksesta sekä kyselytutkimuksen kohderyhmän, opinto-ohjaajien työnkuvasta. Olen myös pyrkinyt tuomaan esille messuilta saadun tiedon, kuten opinto- ja harrastusmahdollisuuksien merkityksen nuoren kasvuprosessissa.

Siirtymävaihe peruskoulusta toiselle asteelle on syrjäytymisen kannalta kriittistä aikaa. Koulutuksen nivelvaiheen ohjaukseen tuleekin kiinnittää erityistä huomiota. Siirtymävaiheen ohjauksessa ja suunnittelussa yhteistyö lähettävän ja vastaanottavan oppilaitoksen kanssa ei vielä toimi tarkoituksen mukaisesti. (Vertanen 2008, 19.) Ai-

kamme on luonut lapsille ja nuorille kehitysympäristön, jonka vaatimuksia osa heitä ei täytä. Osaa lapsista ja nuorista suojaavat kodin kasvua tukevat aikuiset, osalla suojaavaa tukiverkostoa ei ole ja apu jää saamatta.(Lehtonen & Lehkonen 2008, 54.) Koulutus- ja harrastemessut, kuten My Way -messut, pyrkivät tukemaan nuoria nivelvaiheen ongelmissa.

Kyselytutkimus messujen hyödyistä ja kehittämideoista toteutettiin toukokuussa 2010 ja sen kohderyhmäksi rajattiin Keski-Suomen alueella toimivat opinto-ohjaajat. Opinnäytetyön tekeminen oli heti kyselylomakkeen luomisesta ja teoreettisen viitekehysten kirjoittamisesta aina vastausten analysointiin asti itselleni haasteellinen prosessi. Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara (2009, 56-57) kertovat kirjoittamisen välttelystä ja lykkäämisestä, jolloin kirjoittajalla saattaa olla niin paljon sanottavaa, ettei tiedä mistä aloittaa ja mitä valita mukaan. Ajan ja inspiraation puutteeseen vetoaminen johtaa siihen, että kirjoittamaan ryhdytään vasta sitten, kun tekstin luovuttamisen tarkaraja lähestyy. Kirjoittamisen välttelyn syitä voivat usein olla uskonpuute ja epäonnistumisen pelko. Pyörittelin asioita päässäni kauan, mutta kirjoittamisen aloittaminen oli vaikeaa. Lopulta siihen oli vain pakko ryhtyä. Kun kirjoittamisen oli saanut alkuun, loppu sujuikin jo paremmin. Kannustus ja tuki muilta ihmisiltä, kuten ohjaajaltani, ovat olleet minulle tärkeitä ja saaneet itseluottamukseni korkeammalle.

2 NUORTEN KESKI-SUOMI RY JA MY WAY- MESSUT

2.1 Nuorten Keski-Suomi Ry

Nuorten Keski-Suomi ry:n pohjalla ovat vuosina 2001-2003 toteutettu Nuorten Keski-Suomi -projekti sekä vuosina 1993-2000 toteutettu Koulut liikkeelle - kulttuurit kohtaavat -projekti, joiden jälkeen 31.10.2003 Keski-Suomen 4H-piiri Keski-Suomen Nuorisoseurainliitto ry, Kalevan Nuorten Keski-Suomen piiri ry, Keski-Suomen Liikunta ry ja Keski-Suomen Opiston kannatusyhdistys ry perustivat Nuorten Keski-Suomi ry:n, eli NuK-Sun. (Nuorten Keski-Suomi ry 2009.)

NuK-Su pyrkii tavoitteillaan lisäämään nuorten valmiuksia ja mahdollisuuksia tehdä, toimia ja vaikuttaa. Toiminnan ja itsensä toteuttamisen kautta syntyy tekemisen ja oppimisen ilo, jossa nuori oppii kantamaan vastuuta itsestään ja ympäristöstään. Samalla kuntiin, yrityksiin ja yhteisöihin kasvatetaan uusia vastuunkantajia sekä luodaan uudenlaisia fyysisiä ja pedagogisia oppimisympäristöjä. NuK-Su innostaa ja tukee myös nuorten kanssa toimivia aikuisia, sillä nuori tarvitsee kasvussaan aikuisen tukea. Nuorilla on oikeus saada oman kokoisia haasteita sekä aikuisilta ohjausta ja tukea niiden toteuttamiseen. NuK-Su palkitsee vuosittain niin nuoria kuin nuorten parissa toimiviakin, tarjoaa eri aiheista koulutuksia sekä järjestää iltapäivätoimintaa. (Emt.)

Nuorten Keski-Suomi ry käynnisti Nuorten YrittäjyysTalo -toiminnan Muuramen Innolassa vuonna 2004. EU-projektien tuella toimintaa on voitu laajentaa ja juurruttaa uusille paikkakunnille. Tällä hetkellä NYT - Nuorten YrittäjyysTalo -verkostossa on Muuramen lisäksi toimintaa Uuraisilla, Äänekoskella ja Jyväskylässä. Toiminnan vastuutahoina ovat Muuramessa v. 2006 perustettu Muuramen Innola ry, Uuraisilla Uuraisien kunta, Äänekoskella Äänekosken kaupunki ja Jyväskylässä Nuorten Keski-Suomi ry. Nuorten YrittäjyysTalo on avoin toiminta- ja oppimisympäristö kaikille nuorille. Talo tarjoaa tilan, välineistön ja valmennusta erilaisten ideoiden toteuttamiseen toimien toimintakeskuksena sekä ihmisten ja verkostojen kohtaamispaikkana. (Emt.)

Nuorisolain mukaan kunnan nuorisopolitiikkaan kuuluu nuorisotyön toteutumisen varmistaminen sekä nuorten kasvu- ja elinolojen kehittäminen, mutta kunta ei lainkaan ole ainoa toimija nuorisotyön ja -politiikan toteuttamisessa. Nuorisolain mukaan nuorisotyö ja -politiikka ovat kunnan tehtäviä, mutta niiden toteuttajina ovat myös järjestöt ja nuorisoyhdistykset. (Cederlöf 2007, 66-67; Nuorisolaki 2006.)

My Way -messujen lisäksi NuK-Su järjestää vuosittain yhdessä nuorten kanssa liikunnan, kulttuurin ja harrastamisen jättitapahtuman, ToukoFestin. Se järjestetään Jyväskylän Hippoksella vuosittain aina samaan aikaan: lukuvuoden viimeisellä kouluviikolla tiistaina ja keskiviikkona. Tapahtumapäivistä tiistai on suunnattu alakouluille ja keskiviikko yläkouluille ja toisen asteen oppilaitoksille. ToukoFestiin osallistuu vuosittain arviolta 7000- 8000 koululaista ympäri Keski-Suomea. ToukoFest on Keski-Suomen suurin nuorten vuosittain järjestettävä tapah-

tuma ja valtakunnallisesti ainutlaatuinen. Tapahtuma järjestettiin ensimmäisen kerran vuonna 1994 nimellä Koulut Liikkeelle - Kulttuurit Kohtaavat. ToukoFest nimen tapahtuma sai vuonna 2002. (Nuorten Keski-Suomi ry, 2009.)

2.2 My Way -messut

My Way on kaksipäiväinen tapahtuma, jonka tarkoituksena nimensä mukaisesti on auttaa nuoria löytämään oma tiensä. Tapahtuma järjestettiin ensimmäisen kerran vuonna 2005. Tapahtuman pääkohderyhmänä ovat 14-22-vuotiaat nuoret sekä nuorten parissa toimivat aikuiset. Kävijöilleen ilmaiseen tapahtumaan on vuosittain osallistunut arviolta 4500 - 6000 nuorta ympäri Keski-Suomen. Messut järjestetään Jyväskylän Hipposhallissa. (My Way 2010.)

My Way -messuilla kävijät pääsevät tutustumaan opiskelu- ja työpaikkoihin sekä harrastus- ja vapaa-ajanmahdollisuuksiin. Messuosastojen lisäksi tarjolla on erilaista ohjelmaa kuten näytöksiä, koulutustilaisuuksia, tietoisuuksia ja kilpailuja. Tapahtumassa on vuosittain vaihtuva teema josta tuodaan tietoa näytteilleasettajien sekä oheisohjelman avulla. Tapahtuman teemana on vuonna 2010 vaikuttaminen, aktiivisuus ja yrittäjäisyys. (Emt.)

Idea nuorten messuista lähti NuK-Sun toiminnanjohtaja Eeva-Liisa Tilkaselta, kun hän vierailtuaan erällä messuilla Hipposhallilla pohdiskeli nuorille suunnattujen messujen olevan tarpeen. Ehdotus NuK-Sun toimintatavan mukaisesti toteutetuista, nuorten suunnittelemissa ja toteuttamissa messuista keräsi kannatusta sekä nuorten, että aikuistenkin keskuudessa. NuK-Su toimisi messujen vastuutahona. Aluksi ajatuksena oli, että ne olisivat ennen kaikkea vapaa-ajan messut, mutta nuoret halusivat heti opiskeluteeman mukaan, mikä osoittautui myöhemmin hyväksi valinnaksi. (Tilkanen 2010.)

Messujen taustalla on noin 19-25 -vuotiaista nuorista koostuva tiimi. Noin 10-henkinen tiimi järjestää messut alusta loppuun asti NuK-Sun tukemana. Tiimissä olevat nuoret ovat pääasiassa opiskelijoita. Opiskelevat tiimiläiset pystyvät usein opinnoistamaan projektin opintoihinsa sekä keräämään arvokasta työkokemusta tulevai-

suutta varten. My Way -tiimi jakautuu kolmeen pienempään tiimiin. Tiedotustiimi hoitaa tiedottamisen kävijöille, kouluille ja medialle, design-tiimi suunnittelee tapahtuman painotuotteet ja nettisivut sekä muut materiaalit ja ohjelmatiimi järjestää messuille erilaista oheis- ja lavaohjelmaa. Tiimin yhteistyöstä ja toimimisesta huolehtii vuonna 2010 NuK-Sun projektipäällikön lisäksi tapahtumanjohtaja. Messut ovat nuorilta nuorille, joten tavoitteina ovat nuorekas tunnelma ja inspiroiva ilmapiiri. Messuille pyritään tuomaan toimintaa muun muassa kilpailujen ja kokeilupisteiden kautta. My Way -tiimin lisäksi tapahtumaa pääsevät osaltaan suunnittelemaan ja toteuttamaan muut vapaaehtoiset nuoret, kuten lukiodien ja ammattikoulun tutor –oppilaat. (My Way 2010.) Suurin ero muihin opiskelu- ja harrastemessuihin on Tilkasen (Tilkanen 2010.) mukaan tapahtuman toteutustavassa ja vastuutahossa:

Muulla tietääkseni isojen messujen takana ovat messuammattilaiset, jotka tekevät samalla bisnestä tapahtumalla. Meillä arvolähtökohta on ihan eri. Lähdemme ennen kaikkea nuorista liikkeelle: nuoret toteuttavat ja tekevät nuorilta nuorille ja toisaalta pyrimme tarjoamaan nuorille eväitä tulevaisuuteen.

Kävijän näkökulmasta Tilkanen ei kuitenkaan usko eroa olevan. My Way -messut pystyvät ehkä tarjoamaan toimintoja, joita ei muualla ole (esim. tutor-kierrokset, polkulomake). Toisaalta messujen järjestämisessä ei ole lainkaan mukana alan ammattilaisia, vaan kaikki ovat vapaaehtoisia opiskelijoita. Tämä voi näkyä joissakin toiminnoissa. (Emt.) Nuorten osallisuus ja vaikuttaminen ovat nuorisopoliittisia tavoitteita, joiden toteutuminen ei kuitenkaan välttämättä merkitse politisoitunutta toimintaa. Nämä tavoitteet kietoutuvat usein paikalliseen ja alueelliseen nuorisotyöhön, mutta ne voivat toteutua myös varsin itsenäisenä nuorten toimintana. (Cederlöf 2007, 41.) Suurin osa nuorten osallisuusryhmistä keskittyy lähinnä käytännölliseen nuorten toiminnan edistämiseen kuten tilaisuuksien järjestämiseen. Vuoden 2006 nuorisolaki painottaa nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia. Nuorisolain (2006) esittämien tavoitteiden pohjalta nuorten osallisuus ja vaikuttaminen ilmenee nuorisotyössä tehtävänä tukea, neuvoa ja kannustaa nuoria osallistumiseen. Tätä voidaan toteuttaa esimerkiksi tiedottamalla ja tukemalla nuorten ja nuorten ryhmien toimintaa. (Cederlöf 2007, 42-43.) My Way -messut ovat paikka, jossa nuorten osallisuutta ja vaikuttamista kannustavat toimijat kokoontuvat. Jo itse messujen järjestäminen tarjoaa siinä mukana oleville nuorille mahdollisuuden oppia, osallistua ja vaikuttaa.

3 NUORUUS JA OPPILAANOHJAUS

3.1 Nuoruus elämänvaiheena ja kehitystehtävänä

Useimmiten nuoruus jaetaan kolmeen eri vaiheeseen: varhaisnuoruuteen (noin 11-14 vuotta), keskinuoruuteen (noin 14-18 vuotta) ja myöhäisnuoruuteen (noin 19-25 vuotta). Varhaisnuoruuden aikana nuoren biologiset muutokset ovat suurimmassa murroksessa. Psykososiaalisella alueella merkittäviä asioita ovat kapinointi vanhempia ja muita auktoriteetteja vastaan sekä ystävyysuhteiden luominen ikätovereiden kanssa. Keskinuoruudessa painottuvat usein identiteettikysymykset ja pyrkimys selkeyttää minäkokemuksia. Myöhäisnuoruudessa identiteettiin liittyvät kysymykset laajenevat ja nuori pohtii ideologisia teemoja sekä omaa asemaansa maailmassa. (Kronqvist 2007, 166-167.) Erik H. Eriksonin (1902-1994) teorian mukaan nuoruusiän tavoitteena on saavuttaa eheytynyt minäidentiteetti. Nuori kohtaa tuolloin kehityskriisin, jossa työstetään minuuteen liittyviä kysymyksiä, esimerkiksi seksuaali-identiteettiä sekä ideologista ja ammatillista identiteettiä. Kehitysvaiheen vaarana on roolidiffuusio eli identiteettiroolien hajaantuminen. Nuori ei tiedä, kuka ja mitä hänen oikeastaan pitäisi olla. Nuoret yleensä kokevat jonkin verran epävarmuutta ja hakevat rooleja erilaisissa tilanteissa. (Kronqvist 2007, 172-173.) Identiteettikriisin jälkeen tulisi luoda suhteet toisiin ihmisiin. Nuori etsii läheisiä suhteita, joissa voi toteuttaa kiintymyksen ja rakkauden tarpeita. Tärkeitä ovat parisuhteet sekä ystävyysuhteet. Ihminen, joka ei kykene sitoutumaan tai kestävästi kiinteää läheisyyttä, voi ajautua eristyksiin, yksinäisyyteen. Eriksonin teoriaa ei voi osoittaa oikeaksi tai vääräksi, sillä ihmisten elämä ei aina noudata samaa kaavaa. Se toimii kuitenkin koko elämän kattavan kuvauksen ohjeellisena viitekehysenä. (Vilkkö-Riihelä 1999, 255-266.)

Dunderfeltin (1997, 99-100.) mukaan monet nuoret etsivät omaa paikkaansa. He etsivät paikkaansa yhteiskunnassa ja varsinkin omaa itseään: mitä minä todella haluan ryhtyä tekemään. He matkustavat, kokeilevat erilaisia työ- ja opiskelupaikkoja, haaveilevat kaukaisesta tulevaisuudesta etsien väylää sinne sekä liikkuvat mitä erilai-

simmissä ihmis- ja aateryhmissä. Monipuolinen ihmisten ja maailman kohtaaminen kouluttaa sisäisyyttä ja herättää ihmisen oman, todellisen yksilöllisyyden. (Dunderfelt 1997, 99-100.) Robert J. Havinghurst on ryhmitellyt nuoruusiän kehitystehtävät toisaalta nuoren sisäisiksi, itsenäisyyttä korostaviksi kehitystehtäviksi ja toisaalta normatiivisiksi, nuoren ulkopuolelta tuleviksi kehitystehtäviksi, sellaisiksi kuin kodista irtautuminen ja taloudellisen vastuun ottaminen. (Vilkko-Riihelä 1999, 245.)

Nuoruus on aikaa, jolloin yksilö rakentaa aktiivisesti omaa ajattelumaailmaansa eli oman elämänsä palapeliä. Hän tekee ymmärrettäväksi sitä, mitä hän aiemmin on oppinut, ja suuntautuu sen pohjalta tulevaan. Nuoruusaika on pidentynyt ja nykynuorella on paljon esimerkiksi ammatinvalintaa ja ihmissuhteita koskevia valinnanmahdollisuuksia. Nuori nauttii vaihtoehtojen kirjavuudesta, vaikka toisaalta se voi aiheuttaa epävarmuutta ja ahdistusta. Itselle sopivien valintojen löytäminen saattaa viedä paljon aikaa. (Kronqvist 2007, 174,169.) Nuoruusiässä ensimmäisiä koulutusvalintoja tehtäessä kavereiden merkitys, heidän mielipiteensä ja valintansa voivat olla yllättävän suuressa roolissa. Moni hiljaisempi, arempi tai muuten sosiaalisista suhteista riippuvainen nuori saattaa valita lukion tai ammattikoulun vain sen vuoksi, että hänen paras kaverinsa valitsee sen. Koulutuksen aikana tällainen valintaperuste saattaa kostautua esimerkiksi suurilla poissaolojen määrillä tai pahimmassa tapauksessa jopa koulutuksen keskeyttämisellä. (Joensuu 2008, 10; Ihatsu & Koskela 2001, 16-17.)

3.2 Oppilaanohjaus

Opinto-ohjauksen tavoitteet ovat Suomessa painottuneet eri aikoina eri tavoin. Alun perin opinto-ohjauksen keskeinen tavoite oli antaa oppilaille mahdollisimman hyvät ammatinvalinnan lähtökohdat. Myöhemmin työn painopiste siirtyi enemmän kasvatuksellisten ongelmien käsittelyyn ja opiskelutaitojen ohjaamiseen. Työelämään tutustuttaminen tuli vähitellen opinto-ohjaajien tehtäväksi 1970-luvulta lähtien. (Jankko, Lyra-Katz, Numminen, Nyholm, Siniharju, Svedlin 2002, 43-44.) Perusopetuksen oppilailla on perusopetuslain (628/1998 luku 7 30§) mukaan subjektiivinen oikeus saada opetussuunnitelman mukaista oppilaanohjausta kaikkina koulun työpäivinä. (Ope-

tushallitus 2010,1.) Opetushallituksen 16.1.2004 hyväksymissä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa oppilaanohjaus määritellään seuraavasti:

Oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas kykenee edistämään opiskeluvalmiuksiaan ja sosiaalista kypsymistään sekä kehittämään elämänsuunnittelun kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Ohjauksen tuella oppilas tekee omiin kykyihinsä ja kiinnostuksiinsa perustuvia opiskelua, koulutusta, arkielämää ja elämänuraa koskevia ratkaisuja. Oppilaan ohjauksen tarkoituksena on edistää koulutyön tuloksellisuutta, lisätä hyvinvointia koulussa sekä ehkäistä syrjäytymistä. Sen avulla edistetään myös koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa. Oppilaan turvallista siirtymistä opintopolun nivelvaiheissa tulee tukea oppilaanohjaajien ja toisen asteen oppilaitosten ohjauksesta vastaavien opinto-ohjaajien sekä opettajien välisellä yhteistyöllä, joka ylittää oppilaitosten ja kouluasteiden väliset rajat. (Opetushallitus 2004, 258.)

Opinto-ohjaukseen vaikuttavat koulujärjestelmän muutoksien lisäksi myös yhteiskunnassa tapahtuvat, ennen muuta työelämän muutokset. Niiden vaikutus tuntuu eri alojen koulutusmäärissä sekä siinä, millaista pätevyyttä ja osaamista koulutuksen odotetaan tuottavan. Kansainvälistyminen on johtanut ulkomailla opiskelun lisääntymiseen sekä opiskelijavaihdon kasvuun. Maan sisäisen muuttoliikkeen vuoksi myös alueelliset erot ovat kasvamassa. Oppilaspuolelta pienet oppilaitokset eivät pysty tarjoamaan läheskään samaa valinnaisuuden kirjoa kuin suuret oppilaitokset, mutta pienissä oppilaitoksissa pystytään ehkä antamaan henkilökohtaisempaa opetusta ja ohjausta kuin suurissa. Nuorisokulttuurien moninaistuminen tuo mukanaan haasteita, joihin kouluväki ei ole valmistautunut. Erityisopetuksen tarve on lisääntynyt viime vuosina huomattavasti ja nuorten uhkaavaan syrjäytymiskehitykseen joudutaan kouluissa etsimään ratkaisuja. (Jankko ym. 2002, 41.)

Kaikilla lukiolaisilla tulisi olla jatko-opintosuunnitelma ja toisen asteen ammatillisen koulutuksen päättävillä ura- tai opintosuunnitelma. Suunnitelmaa tulisi voida tarkentaa myös myöhemmin yhdessä opinto- ja uraohjauksen asiantuntijoiden kanssa. Tavoitteellisen opinto-ohjauksen tärkeyden lisäksi myös elinikäisen oppimisen mahdollisuuksien toteuttamista tulisi korostaa. Korkeakoulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen voi jatkossakin hakeutua eri elämänvaiheissa ja erilaisilla koulutustaustoilla. (Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:11.) Lairion ja Penttilän (2007, 171.) tutkimuksessa selvisi, ettei lukion opinto-ohjaajalla näyttänyt olevan kovinkaan suurta merkitystä opiskelijoiden valintapäätöksissä. Lairio ja Penttilä kyseen-

alaistavat lukion opinto-ohjauksen kyvyn vastata sille asetettuihin haasteisiin ja joustavan ohjauksellisen jatkumon rakentumisen toisen asteen ja korkea-asteen välille. Jatkokoulutusvalinta ja siihen liittyvä uravalinta ovat pitkäkestoisia yksilöllisiä prosesseja, jotka alkavat peruskoulussa ja jatkuvat läpi koko lukioajan ja edellyttävät henkilökohtaista ohjausta. Opiskelijat voivat vaikuttaa ohjauksen saatavuuteen myös omalla aktiivisuudellaan: ohjausta saavat nimenomaan ne opiskelijat, jotka itse sitä hakevat. Toisaalta ohjauksen olisi pystyttävä huomioimaan ja ennakoimaan myös ne opiskelijat, jotka eivät hakeudu ohjauksen piiriin ongelmia kohdatessaan. (Lairio & Penttilä 2007, 171, 174.)

3.3 Koulutukseen hakeutuminen ja urasuunnittelu

Valintojen tekeminen nuorelle ei ole niin yksiselitteistä. Valintoihin voivat vaikuttaa aikaisemmat koulukokemukset, toiset nuoret, kannustus, onnistumiset, epäonnistumiset, ohjaus, menestyminen, arvot sekä omat käsitykset itsestä oppijana. (Joensuu 2008, 16-17; Hotulainen & Lappalainen 2005, 102.) Pekkari (2006, 203-204.) toteaa lukiossa opiskelevien tulevaisuuden näkymien jäävän löyhiksi. Syynä vaikuttaa olevan opiskelujen nivelvaiheessa huonosti toimiva ”koulusta kouluun” -ohjaaminen. Ura- ja elämänsuunnittelun ohjaus jää siis vähälle. Jatko-oppilaitoksien tulisi tiedostaa tämä, jotta he pystyisivät lisäämään nuorten tietoisuutta erilaisista koulutusvaihtoehdoista osallistumalla muun muassa koulutus- ja urasuunnittelua tukeviin tapahtumiin. Liian vähän on kiinnitetty huomiota siihen, miten opiskelijat tekevät uravalintoja, millä tasolla he niitä tekevät, minkälaisen avun turvin ja minkä asteisella sosiaalisuuden tasolla. (Pekkari 2006, 203-204.) Jos nuorilla ei ole tarvittavaa tietoa oppilaitoksesta sekä opiskelun sisällöstä, saattavat opinnot keskeytyä ja johtaa pitkiinkin taukoihin työ- ja opiskeluelämän ulkopuolella. Ura- ja elämänsuunnittelun ohjaus olisi nähtävä prosessina, joka jatkuu koko opintopolun ajan.

Joskus opiskelupaikka jää saavuttamatta, vaikka nuorella olisi jo tiedossa, mitä alaa haluaa opiskella. Peltola (2010, 94.) kirjoittaa koulumenestyksellä olevan jatko-opintoihin haettaessa suuri merkitys, sillä opiskelupaikoista on kova kilpailu. Unelma-ammattia ei aina päästä opiskelemaan jos arvosanat eivät ole tarpeeksi korkeat. Joka vuosi sadat nuoret joutuvat pettymään ja hakeutumaan täysin muuhun koulutuk-

seen, kuin mihin toivoivat pääsevänsä. Osa hakeutuu kymppiluokalle korottamaan arvosanojaan. (Peltola 2010, 94.) Epäonnistunut koulutusvalinta, joka johtuu useimmiten siitä, ettei nuori ole päässyt ensisijaisesti toivomalleen koulutuslalle, voi helposti johtaa myöhemmin koulutuksen keskeyttämiseen (Ihatsu ym. 2001, 16).

Nuoret saavat urasuunnittelutietoa myös internetistä sekä muiden medioiden kuten television ja lehdistön kautta. Koulutustiedon verkkopalveluiden tehtävänä on helpottaa nuorten mahdollisuuksia vertailla erilaisia koulutusvaihtoehtoja ja tehdä itsenäisiä päätöksiä, jotka pohjautuvat riittävään ja oikeaan tietoon tarjolla olevista mahdollisuuksista. Opetusministeriön ja Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenian vastaavan Opintoluotsi.fi -sivuston omasta tutkimuksesta selviää, että internetistä saatavan tiedon laatuun suhtaudutaan kriittisemmin kuin muista kanavista (esimerkiksi oppilaitoksista suoraan, televisiosta ja lehdistöstä) saatuun tietoon. Internetistä ei myöskään saada yhtä paljon tietoa kuin sieltä haetaan. Silti internet on suosituin koulutusta ja opiskelua koskevan tiedon hakukanava. (Opintoluotsi.fi 2010.)

Tilastokeskuksen koulutustilastojen mukaan vuonna 2008 peruskoulun päättäneitä oli 64 700. Heistä puolet jatkoi opintoja lukiossa. Toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa opintojaan jatkoi 42 prosenttia ja 10.luokalle siirtyi kaksi prosenttia. Ammatillisen koulutuksen suosio lisääntyi ja lukiokoulutuksen väheni edelleen verrattuna vuoteen 2007. Peruskoulun päättäneistä 5,6 prosenttia ei jatkanut opiskeluaan lainkaan. Jatko-opintojen ulkopuolelle jääneiden osuus pieneni yhden prosentin edellisvuodesta. Uusia ylioppilaita vuonna 2008 oli 32 900. Heistä 19 prosenttia aloitti yliopistokoulutuksen, 18 prosenttia ammattikorkeakoulutuksen ja neljä prosenttia toisen asteen ammatillisen koulutuksen. Ylioppilaita yli puolet, 58 prosenttia, ei jatkanut lainkaan opiskelua valmistumisvuonna. Määrä kasvoi edellisvuodesta puolitoista prosenttia. (Tilastokeskus 2009.)

Tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijoista kuusi prosenttia keskeytti opinnot eikä jatkanut missään tutkintoon johtavassa koulutuksessa lukuvuoden 2007/2008 aikana. Suurin keskeyttämisprosentti oli nuorille suunnatussa ammatillisessa koulutuksessa. Miehet keskeyttivät koulutuksen naisia useammin. Peruskoulun tavalla tai toisella kesken jättäneitä oli lukuvuonna 2008/2009 yhteensä 189, 27 oppilasta enemmän kuin edellisenä lukuvuotena. (Tilastokeskus 2010.)

3.4 Nivelvaiheen tukitoimet

Nivelvaiheella tarkoitetaan oppilaanohjausta ja tiedonsiirtoa siinä vaiheessa, kun oppilas siirtyy koulumuodosta toiseen, esimerkiksi perusopetuksesta toiselle asteelle. Suurin osa oppilaista siirtyy asteelta toiselle yleensä ongelmitta ja sopeutuvat hyvin uusiin ympäristöihin. On kuitenkin oppilaita, joilla on vaikeuksia siirtymävaiheissa. Heidän opintopolkunsa voi muodostua hyvin katkonaiseksi, tai pahimmassa tapauksessa keskeytyä kokonaan. (Joensuu 2008, 28; Jankko ym. 2002, 251.) Ohjauksen puute voi johtaa nuoren syrjäytymiseen koulutus- ja työelämästä.

Syrjäytyminen käsitteenä ei ole yksiselitteinen, ja sille on annettu useita eri määritelmiä. Yksilötasoista syrjäytymistä on kuvattu vallan puuttumisen kokemuksena ja työelämän sekä tärkeiden sosiaalisten kenttien ulkopuolelle jäämisenä. Usein syrjäytymiskeskustelua käydään aikuisuuteen liittyvistä seikoista ja onkin nostettu esille, minkä ikäisten kohdalla voidaan puhua todellisista syrjäytymisriskeistä. On esitetty, että nuorista puhuttaessa kyse olisikin enemmän syrjäytymisvaaraan joutumisesta. (Savioja 2007, 142.) Vertasen (2008, 13-14.) mukaan koulutuksellisessa syrjäytymisessä on kysymys kansalaisten osallisuudesta ja hyvinvoinnista, mutta myös siitä, että osa pienenevästä ikäluokasta saattaa jäädä pysyvästi pois työvoimasta. Syrjäytymisestä on kehittymässä erittäin vakava ongelma niin aikuisten kuin nuorten keskuudessa. Syrjäytyminen on sekä inhimillinen että kansantaloudellinen kysymys, sillä syrjäytynyt ihminen käyttää yleensä useita yhteiskunnan tukipalveluita eikä pysty työnteollaan elättämään itseään. Syrjäytymisuhan piirteitä saattaa alkaa ilmetä jo peruskouluvaiheessa. Oppimisesta ja koulutuksesta ulkopuolelle jääminen on usein yhteydessä myös muihin syrjäytymisen osa-alueisiin ja ongelmien kasautumiseen. Syrjäytyminen saattaa alkaa koulutuksellisena syrjäytymisenä, josta seuraa työmarkkinallista syrjäytymistä. Työmarkkinoilta pois putoaminen johtaa edelleen sosiaaliseen syrjäytymiseen, mikä ilmenee sosiaalisten suhteiden rajallisuutena tai puutteena ja yksinäisyytenä.

Peruskouluun on tullut uutena sisältönä yrittäjäyyskasvatus ja sen toivotaan ehkäisevän koulutuksellista syrjäytymistä. Kun on kyse peruskoulun oppilaille suunnatusta

yrittäjyyskasvatuksesta, on mietittävä, mitä yrittäjyyskasvatus tarkoittaa peruskouluasteella. Tuolloin ei voi olla kyse siitä, että oppilaita koulutetaan bisneksen tekemiseen ja että heille opetetaan yrityksen perustamiseen liittyviä asioita. Peruskoulun yhtenä tehtävänä on valmentaa oppilaita oman elämänsä hallintaan sekä selviytymiseen tulevaisuudessa opinnoissa ja myöhemmin työelämässä. Tässä valmennustyössä yrittäjyyskasvatuksen tehtävänä on kehittää oppilaissa yritteliästä elämänasennetta ja toiminnan aktiivisuutta. Toki peruskoulun viimeisillä luokilla opinto-ohjauksessa ammatinvalintaan liittyen tulee esille myös yrittäjyys yhtenä vaihtoehtona. (Vertanen 2008, 20.)

Vapaa -ajallaan nuoret oppivat erilaisia taitoja sekä kehittävät toimintapätevyyttään, arvoja ja arvostusta. Oppimisvälineinä toimivat esimerkiksi liikunta, musiikki ja kulttuuriharrastukset. Harrastuksissa opitaan harrastuksen omia taitoja ja tekniikoita, mutta myös esimerkiksi sosiaalisia taitoja, itsenäisyyttä ja ryhmässä toimimista. Harrastukset tukevat koulun ja vanhempien tekemää kasvatusta. (Aaltonen & Ojanen & Vihunen & Vilén 2003, 205–206.) Nuori oppii tekemällä, osallistumalla ja olemalla aktiivinen. Nuorelle harrastuksissa pääasia on hauskuus, mutta ne toimivat myös nuoren kasvun monipuolisena vahvistajana. Uusien tietojen ja taitojen omaksumisen ja hyvinvoinnin lisäämisen kautta harrastukset tukevat nuoren yksilöllistä kehitystä. (Nuorten Akatemia 2009.) Harrastukset opettavat nuoren tuntemaan omia vahvuuksiaan ja löytämään kiinnostuksen kohteita. Harrastuksien kautta kokee elämyksiä, harjoittelee sitoutumista ja saa myönteistä palautetta. Nuoren itsetuntemus kehittyy, kun hän kokee onnistumisia ja välillä epäonnistumisia. Kun lapsille ja nuorille tarjotaan turvallinen paikka rakentaa minäkuvaansa ja harjoitella sosiaalisia taitoja mielekkäässä toiminnassa, ehkäistään vuorovaikutuksen ongelmia ja syrjään jäämistä. Harrastustoiminta voi ehkäistä myös nuorten päihdekokeiluja. (Kenttälä & Suomu 2005, 9-10.)

Keski-Suomessa toimii nuorille suunnattuja tieto- ja neuvontapalveluja, joista nuorella on mahdollisuus saada tukea kasvuun ja itsenäistymiseen liittyvissä ongelmissa. Yksi näistä on tieto- ja neuvontapalvelu NuortenLaturi. NuortenLaturi on suunnattu 13–20-vuotiaille nuorille ja nuorten vanhemmille, nuorten parissa toimiville sekä alan opiskelijoille Hankasalmeella, Jyväskylässä, Keuruulla, Laukaassa, Muuramessa, Petäjävedellä, Toivakassa ja Äänekoskella. NuortenLaturista on mahdollista saada tietoa

ajankohtaisista tapahtumista, kursseista ja harrastusmahdollisuuksista sekä tietoa muun muassa asumisesta, opiskelusta, terveydestä ja ihmissuhteista. Verkkopalvelun löytää osoitteesta www.nuortenlaturi.fi. (NuortenLaturi 2010.)

Työ- ja elinkeinotoimisto tarjoaa nuorille ilmaisia palvelujaan ja auttaa heitä löytämään koulutus- ja työpaikkoja. Mikäli nuori jää työttömäksi, on hänen mahdollista työllistyä työmarkkinatuella tai uudella sanssi-kortilla. Työ- ja elinkeinotoimisto tarjoaa tietoa myös ulkomaille hakeutumisesta. (Työ- ja elinkeinotoimisto 2010.) Kaikki nuoret eivät kuitenkaan hakeudu itse Työ- ja elinkeinotoimiston asiakkaaksi, vaan nuoret täytyy etsiä. Opetusministeriö tukee tätä varten kuntia palkkaamaan etsiviä nuorisotyöntekijöitä. Vuonna 2010 valtionavulla tuettua etsivää nuorisotyötä tekee yli 230 henkilöä 192 kunnassa ympäri Suomen. Etsivä nuorisotyö on erityisnuorisotyötä, jonka tavoitteena on olla läsnä nuorten keskuudessa ja tarjota mahdollisuus turvalliseen ja luottamukselliseen aikuiskontaktiin. Etsivän työn ensisijaisena tehtävänä on auttaa alle 29-vuotiaita nuoria, jotka ovat koulutuksen tai työmarkkinoiden ulkopuolella tai jotka tarvitsevat tukea saavuttaakseen tarvitsemansa palvelut. Etsivä nuorisotyö tarjoaa nuorelle varhaista tukea, jos nuori sitä itse haluaa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010.)

3.5 Opiskelu- ja harrastemessut tietä näyttämässä

Ympäri Suomea järjestetään erilaisia messuja. Omat messunsa löytyvät niin rakentamista, sisustusta, kauneutta ja terveyttä, kuin monia harrastuksia varten. Lisäksi järjestetään esimerkiksi hää-, viini- ja matkamessuja. Pelkästään Jyväskylässä järjestetään vuosittain kymmeniä messuja aina muksumessuista kirja- ja antiikkimessuihin. Eräs messuille ominainen piirre on, että ne keräävät saman katon alle yhteen alan keskeiset toimijat. Opiskelu- ja harrastemessut ovat yleisiä Suomessa ja niitä järjestetään lähes kaikissa isommissa kaupungeissa. Jyväskylässä nuorille suunnattuja opiskelu- ja/ tai harrastemessuja ovat My Way -messujen ja ToukoFestin lisäksi Next Step -koulutus- ja työpaikkamessut, joita on järjestetty vuodesta 1990 lähtien (Sakkinet 2007). Jyväskylän Paviljonkiin messut saapuivat ensimmäisen kerran vasta 2003, toisen kerran 2007, josta alkaen messut on järjestetty Jyväskylässä joka toinen vuo-

si. Next Step -messuja on järjestetty Jyväskylän lisäksi Helsingissä, Turussa, Kuopiossa sekä Lahdessa. (Emt.) Vaikka messujen pääpaino on koulutuksessa ja työelämässä, on messujen tarjonta laajentunut vuosien mittaan myös vapaa-aikaan ja elämänhallintaan (Ronkainen 2007, 68). Kun My Way -messuja lähdettiin toteuttamaan, ei vielä ollut tietoa, että Next Step tulisiin järjestämään joka toinen vuosi Jyväskylässä. Silloin tuntui paljon vahvemmin, että tapahtumalle olisi kysyntää myös Keski-Suomen ulkopuolelta, kertoo Tilkanen My Way -messujen suunnittelusta. (Tilkanen 2010.)

Keski-Suomen alueella järjestetään myös ura- ja rekrytointitapahtuma Osaajat kohtaavat, sekä pienempiä, paikallisia tapahtumia nuorille, kuten Keuruun The future is out there -yritysmessut. Vuonna 1993 järjestettiin Helsingissä ensimmäistä kertaa lukiolaisten ja ylioppilaiden omat jatkokoulutusmessut, Studia -messut. Nykyään Studia -messut ovat kolmipäiväinen koulutustapahtuma, joissa vieraillee vuosittain noin 15 000 kävijää (Suomen lukiolaisten liitto 2010).

Isoilla paikkakunnilla on tarjolla useita eri koulutus- ja opintoaloja. Nuoret eivät ehkä kykene hahmottamaan kaikkia mahdollisia vaihtoehtoja, joka voi johtaa epätietoisuuteen eri vaihtoehtojen luonteesta ja lopulta siihen, ettei valintoja tehdä lainkaan. (Alatupa 2007, 15.) Jyväskylä on tunnettu lukuisista opiskelumahdollisuuksistaan, joten messut ovat yksi tehokas tapa tuoda nuorille tietoa eri mahdollisuuksista kattavasti.

Kuntakohtaisissa opetussuunnitelmissa on määritelty peruskoulun oppimisympäristöksi koko ympäröivä yhteiskunta. Valitettavan harvoin opetuksessa hyödynnetään koulun ympäristöä yksittäisiä tilanteita ja opettajia lukuun ottamatta, varsinkaan yläluokkien opetuksessa. Koulun ulkopuolisten kohteiden hyödyntäminen saattaa muodostua ongelmaksi silloin, kun kohteet ovat kaukana koulusta, jolloin tarvitaan kuljetuksia. Tällöin koulun taloudellinen tilanne asettaa rajoituksia. (Vertanen 2008, 18.)

Suomalaista peruskoulua on kiiteltu kansainvälisesti hyvistä oppimistuloksista, mutta samanaikaisesti on todettu suomalaisten koululaisten olevan verrattain vähemmän kiinnostuneita aktiivisesta kansalaisuudesta, jonka ihanteisiin kuuluvat esimerkiksi kansalaisaktiivisuus, vastavuoroisuus, yhteisvastuu sekä kiinnostus politiikkaa kohtaan. Tähän liittyen koulujen toimintaan ja esimerkiksi opetussuunnitelmiin on pyritty

lisäämään elementtejä, jotka tukisivat aktiiviseen kansalaisuuteen kasvamista. (Edu.fi 2010.) My Way -messut pyrkivät tukemaan näitä tavoitteita ja esittelemään nuorille erilaisia vaikutuskanavia.

4 TUTKIMUSPROSESSI

4.1 Tutkimuksen tavoitteet ja kohderyhmä

My Way -messut järjestetään vuosittain. Tapahtuma pyrkii kehittämään itseään jatkuvasti ja tarjoamaan joka vuosi jotain uutta. NuK-Su haluaa ottaa huomioon sisällön kehittämisessä tapahtuman kohderyhmän, eli nuoret ja nuorten kanssa työskentelevät. Koulujen osallistumisella My Way -messuille on hyvin merkittävä rooli tapahtuman onnistumisessa, sillä koululaiset saattavat saapua messuille isoina ryhminä, joka nostaa kävijämäärää huomattavasti. Jo aikaisemmin saadun suullisen palautteen mukaan My Way -messut on mielletty yläkoulujen tapahtumaksi, vaikka se tarjoaa tietoa myös toisen asteen opiskelijoille.

Kahden tapahtumapäivän aikana tapahtumassa vieraili 4300 henkilöä, joten kävijämäärä oli samaa tasoa kuin edellisenä vuonna. Molempina päivinä nuoria kävijöitä oli tasaiseen tahtiin, joka oli hyvä asia edellisiin vuosiin verrattuna. Nuoria, varsinkin 14–16 -vuotiaita oli hyvin paikalla, mutta toisen asteen opiskelijoita olisi voinut olla enemmän. (Laitinen 2009.)

Kyselyllä halusin selvittää tarkemmin sekä yläkoulujen, että toisen asteen oppilaitosten opinto-ohjaajien ajatuksia ja mielikuvaa My Way -messuista, jotta messuja pystytettiin kehittämään saadun palautteen pohjalta.

Kohderyhmäksi rajattiin Keski-Suomen alueella toimivat yläkoulujen, lukioden sekä toisen asteen ammatillisten oppilaitosten opinto-ohjaajat, sillä useimmiten koululais- sekä opiskelijaryhmät saapuvat messuille opinto-ohjaajien kanssa. Monet opinto-ohjaajat vierailevat messuilla myös ilman ryhmiä. Opinto-ohjauksen tavoitteisiin kuuluu muun muassa, että oppilas oppii etsimään tietoa opiskelua, tulevaisuutta sekä elämää koskevia suunnitelmia ja valintoja varten. (Opetushallitus 2004, 258.) Opinto-

ohjaajien on pidettävä samalla huoli omien tietojensa päivittämisestä, jolloin messut voivat tukea myös heidän työtään. Vaikka opinto-ohjaajien kautta ei voi saada tarkkaa tietoa siitä, miten nuoret hyödyntävät messujen tarjontaa, oletan heidän havaitsevan ammatissaan tiettyjä asioita koskien tiedonhakua messuilla.

4.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimuksella on aina jokin tarkoitus tai tehtävä. Tarkoitus ohjaa tutkimusstrategisia valintoja. On selvää, että tutkimus on erilainen kuin jos tutkija olisi valinnut aivan toisenlaisen strategian. Kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimus ovat lähestymistapoja, joita on käytännössä vaikea tarkkarajaisesti erottaa toisistaan. (Hirsjärvi ym. 2009, 123, 136-137.)

Kvantitatiivisen eli määrällisen tutkimuksen kautta pyritään selvittämään lukumääriin ja prosentiosuuksiin liittyviä kysymyksiä. Se edellyttää riittävän suurta sekä edustavaa otosta. Otos tarkoittaa tutkimuksen kohteena olevasta perusjoukosta poimittua otantaa, eli osajoukkoa. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa aineistoa kerätään yleensä standardoiduilla tutkimuslomakkeilla, joissa on valmiit vastausvaihtoehdot. Tutkimuksessa kuvataan asioita numeeristen suureiden sekä taulukoiden avulla. Tuloksien kautta pyritään tekemään yleistyksiä eikä keskitytä syy-seuraus suhteisiin. (Heikkilä 2008, 14-16.)

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään tutkimuskohdetta ja selittämään käyttäytymisen sekä päätösten syitä. Tutkittavien joukko on yleensä harkitusti valittu sekä suppea. Tutkimuksessa ei pyritä tilastolliseen yleistämiseen, vaan ymmärtämään ilmiötä syvällisemmin. Tutkimuksessa selvitetään esimerkiksi kohderyhmän arvoja, asenteita, tarpeita ja odotuksia. Tätä kautta saadaan tarpeellista tietoa esimerkiksi markkinoinnin ja tuotekehittelyn pohjaksi. Tyypillisiä aineistonkeruutapoja ovat esimerkiksi erilaiset haastattelumenetelmät sekä havainnointi. (Emt. 16-17.) Vaikka kyselytutkimusta on yleisesti pidetty kvantitatiivisena tutkimuksena, pidän omaa tutkimustani kvalitatiivisena sen useiden avointen kysymysten ja niiden tarkoitusten vuoksi. Myös vastaajajoukko on tarkasti rajattu.

4.3 Kyselylomake

Kyselytutkimus on tapa kerätä ja tarkastella tietoa muun muassa erilaisista yhteiskunnan ilmiöistä, ihmisten toiminnasta, mielipiteistä, asenteista ja arvoista. (Vehkalahti 2008, 11.) Hyvän kyselylomakkeen laatiminen vie tutkijalta aikaa ja vaatii monenlaista tietoa ja taitoa. Kyselymenetelmä on tehokas, sillä sen avulla voidaan kerätä laaja tutkimusaineisto. Tutkimukseen voidaan saada paljon vastaajia ja heiltä pystytään samalla kysymään monia asioita. Jos lomake on suunniteltu huolellisesti, aineisto voidaan nopeasti käsitellä tallennettuun muotoon ja analysoida se tietokoneen avulla. Kyselymenetelmällä kerättyä aineistoa pidetään kuitenkin tavallisimmin pinnallisena ja tutkimuksia teoreettisesti vaatimattomina. Lomakkeen testauksesta huolimatta joukkoon voi jäädä kysymyksiä ja vastausvaihtoehtoja jotka vastaaja voi ymmärtää eritavalla kuin tutkija on tarkoittanut. Tällaisia väärinymmärryksiä on vaikea kontrolloida. Tutkija ei myöskään voi varmistua siitä, miten vakavasti vastaajat ovat suhtautuneet tutkimukseen: ovatko he pyrkineet vastaamaan huolellisesti ja rehellisesti. Kyselyn suurimmaksi ongelmaksi voi nousta kato, eli vastaamattomuus. Kuinka suureksi kato muodostuu, riippuu vastaajajoukosta ja tutkimuksen aihepiiristä. Suurelle yleisölle eli valikoimattomalle joukolle lähetetty lomake ei yleensä tuota tulokseksi kovin korkeaa vastausprosenttia. Parhaimmillaan vastauksiksi saadaan 30-40 prosenttia lähetetyistä lomakkeista. (Hirsjärvi ym. 2009, 195-196.)

Monet kyselylomakkeet, joita saamme täytettäväksemme, näyttävät usein nopeasti tehdyiltä. Nämä umpimähkään laaditut, heikohkot lomakkeet lienevät syynä siihen, että monille ihmisille on syntynyt kielteinen asenne kyselylomakkeisiin tutkimuksen apuvälineinä. Lomakkeita tulee suomalaisille niin paljon, ettei ole enää helppoa saada ihmisiä suostumaan tutkimushenkilöiksi. Nykyään kyselyjä tehdään myös verkkoja hyödyntäen. Lomakkeen tulisi näyttää helposti täytettävältä ja sen tulisi olla ulkoasultaan moitteeton. Lomakkeen saatekirjeessä on hyvä kertoa kyselyn tarkoituksesta ja tärkeydestä niin, että se innostaa vastaamaan siihen. (Emt. 198, 204.) Tutkimus My Way -messuista päätettiin toteuttaa sähköisesti käyttäen Webropol -sovellusta. Tämä säästäisi aikaa sekä vastaajilta että tutkijalta, koska vastauksien postituksista ei tarvitse huolehtia. Oletimme nopeasti täytettävän, lyhyen kyselyn internetissä houkuttelevan vastaajia enemmän kuin perinteinen postikysely.

Kyselylomakkeen suunnittelu aloitettiin miettimällä yhdessä NuK-Sun sekä opinnäytetyön ohjaavan opettajan Maarit Honkonen-Seppälän kanssa, mitä kysymyksillä haluttiin saada selville. Sisällön lisäksi myös kysymysten muotoilu haluttiin miettiä tarkkaan, jotta kysymykset olisivat selkeitä ja väärinymmärryksiltä välttyttäisiin. Halusimme saada mahdollisimman tarkat vastaukset, joten lomakkeeseen laitettiin myös avoimia kysymyksiä. Mielenpitoet kysyttiin Humanistisen ammattikorkeakoulun kahdelta muulta lehtorilta, jotka osasivat katsoa kyselyä tutkijan silmin ja miettiä vastausten analysoinnin onnistumista. Kyselylomaketta testattiin NuK-Sun kanssa toimivan opinto-ohjaajaryhmän jäsenillä. Ryhmään kuului yläkoulun, ammattiopiston sekä kahden lukion opinto-ohjaajat. Testauksen tuloksena kyselyyn lisättiin yksi uusi kysymys lisää. Kysely koettiin selkeänä ja kohderyhmälle sopivana.

Kyselylomakkeessa on 18 kysymystä jotka voidaan karkeasti jakaa kolmeen osioon. Ensimmäisenä lomakkeessa kysytään vastaajan perustietoja, eli sukupuolta, missä oppilaitoksessa vastaaja toimii opinto-ohjaajana, kuinka kauan on toiminut opinto-ohjaajana, kuinka paljon ohjattavia oppilaita on, millä etäisyydellä Jyväskylästä koulu sijaitsee sekä onko vastaaja aikaisemmin käynyt My Way -messuilla. Perustiedoilla halutaan selvittää onko kysytyillä asioilla merkitystä asenteisiin ja mielipiteisiin messuja kohtaan. Toinen ja kolmas osio, hyöty ja kehitysideat, liittyvät vahvasti toisiinsa, sillä messuja pystytään kehittämään sen mukaan, miten hyödyllisenä se koetaan. Kehitysideoihin liittyvät kysymykset 7-12, joissa kysytään toiveita messujen sisältöön tiedon sekä oheistoimintoihin liittyen. Lomake sisältää sekä valmiita vastausvaihtoehtoja likert-asteikolla, että avoimia kysymyksiä joilla toivottiin uusia ideoita. Hyötyyn liittyvät kysymykset 13-16 sekä kysymys 18. Myös kysymys 17, aiotko vieraila seuraavilla My Way -messuilla, voidaan laskea perustietoihin, vaikka vastausvaihtoehdoissa en ja en osaa sanoa haetaan syitä osallistumattomuuteen.

Länsi-Suomen Lääninhallitus on koonnut yhteystiedot Keski-Suomen Perusopetuksen luokista 7-9, lukioista sekä ammatillista koulutusta antavista oppilaitoksista luvuonna 2009- 2010. Tiedoista löytyvät myös opinto-ohjaajien sähköpostiosoitteet, joita käytin tutkimuksessani. Lähetin kutsut kyselyyn 100 opinto-ohjaajalle, joista kolme ei mennyt syystä tai toisesta perille ja yksi oli virkavapaalla eikä siis saanut

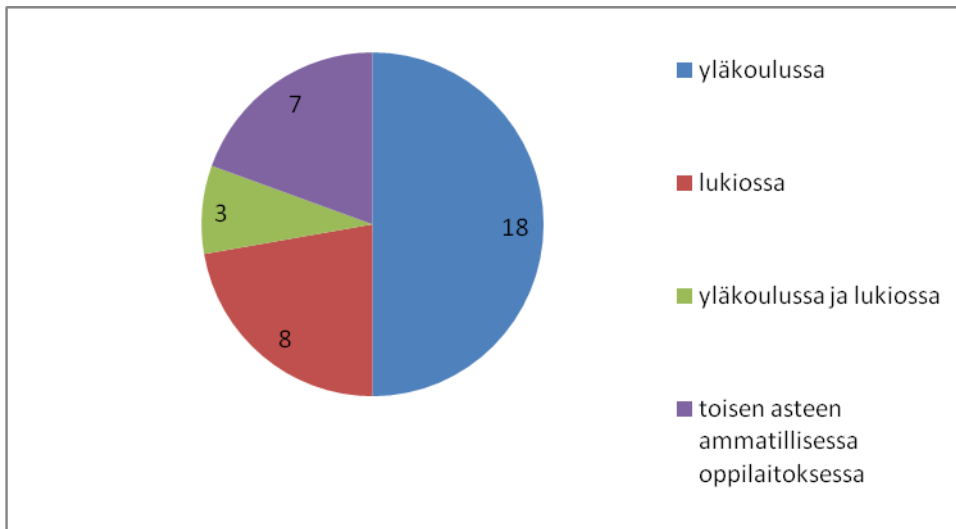
kutsua. Näin kutsun kyselyn sai lopulta 96 opinto-ohjaajaa, joista naisia oli 69, miehiä 22 ja loput viisi epäselviä.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Vastausaika sijoittui ajalle 17.- 31.5.2010. Pieneksi houkuttimeksi vastaamiselle NuK-Su lupasi vastaajien kesken arvottavaksi S-ryhmän lahjakortin, arvoltaan 20 euroa. Arvontaan osallistuminen oli vapaaehtoista ja siihen osallistujien tuli ilmoittaa sähköpostiosoitteensa. Ensimmäisen viikon jälkeen niille, jotka eivät vielä olleet vastanneet, lähetettiin muistutus. Muistutuksen jälkeen saapui noin puolet vastauksista. Yhteensä vastaajia internetin kautta oli 35. Tämän lisäksi onnistuimme saamaan yhden paperille täytetyn vastauksen 1.-2.6.2010 järjestetyssä ToukoFest tapahtumassa. Vastauksia yhteensä tuli siis 36 kappaletta, eli vastausprosentti oli 37,5. Koulujen lukuvuoden päätös keväällä on opinto-ohjaajille kiireistä aikaa, joka on voinut osaltaan vaikuttaa pieneen vastausprosenttiin. Houkuttimena toimineen lahjakortin arvontaan osallistui vain 17 vastaajaa, joiden kesken arvottiin voittaja. Keruuvaiheen jälkeen saapuneet vastaukset syötettiin SPSS -ohjelmistoon.

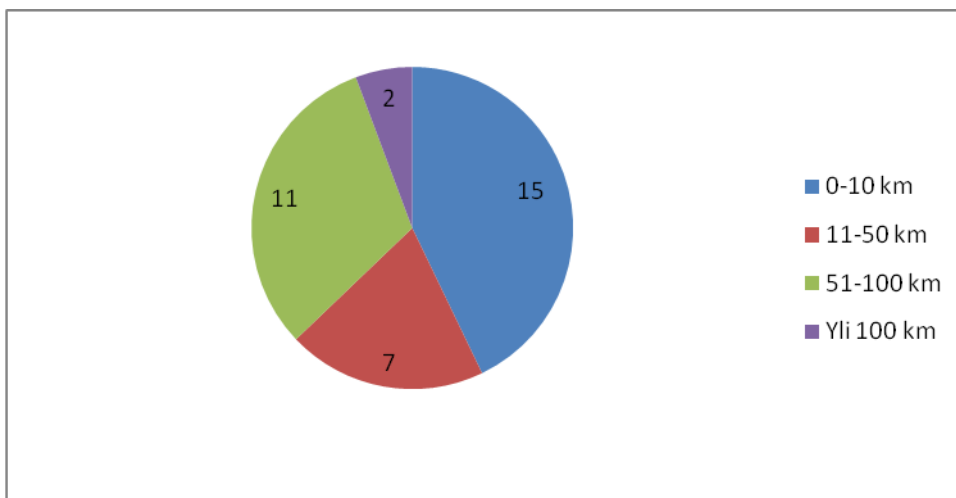
5.1 Perustiedot

Vastaajista miehiä oli 10 ja naisia 26. Jopa 50 % vastauksista saapui peruskoulun opinto-ohjaajilta, jonka lisäksi 8,3 % toimi opinto-ohjaajina sekä peruskoulussa että lukiossa. Pelkästään lukiossa toimivien opinto-ohjaajien määrä vastaajista oli 22,2 % ja loput 19,4 % toisen asteen ammatillisten oppilaitoksien (Kaavio 1.). Vastaajat olivat toimineet opinto-ohjaajina keskimäärin 10 vuotta. Lyhyin aika oli yksi vuosi, pisin 29 vuotta. Ohjattavia oppilaita vastaajilla oli keskimäärin 257. Pienin ohjattavien määrä oli 12 ja suurin 600. Oppilaitosryhmien välillä ei ollut suuria eroja ohjattavien määrissä. Yksi vastaaja ei vastannut kysymykseen.



Kaavio 1. Missä oppilaitoksessa toimit opinto-ohjaajana?

Suurin osa vastaajista, yhteensä 15, ilmoitti koulunsa sijaitsevan 0-10 kilometrin säteellä Jyväskylän keskustasta. Seitsemän vastaajaa sijaitsi 11-50 kilometrin etäisyydellä, 11 vastaajaa 51-100 kilometrin etäisyydellä ja kaksi yli 100 kilometrin päässä. Yksi vastaaja ei ilmoittanut etäisyyttään lainkaan (Kaavio 2.).



Kaavio 2. Millä etäisyydellä koulusi sijaitsee Jyväskylän keskustasta?

My Way -messuilla oli aikaisemmin vierailut vastaajista 28, joista 23 oppilasryhmän kanssa ja loput viisi ilman oppilasryhmää. Heistä 11 oli käynyt messuilla useammin kuin yhden kerran, osa heistä joka vuosi. Vastaajista seitsemän ei ollut käynyt messuilla ja yksi ei osannut sanoa. Kysyttäessä miksi vastaaja ei ollut vierailut messuilla, vastauksia saapui kolmenlaisia: kaksi mainitsi syyksi matkan ja rahatilanteen ja kolme ei ollut toiminut opinto-ohjaajana kauaa. Yksi vastaaja oli kuullut, että My Way -

messut olivat perusopetuksen kohderyhmälle sopivampaa. Seuraaville My Way -messuille aikoi osallistua 20, joista 16 oppilasryhmän kanssa ja neljä ilman oppilasryhmää. Vastaajista 13 ei osannut sanoa, aikooko vieraila seuraavilla messuilla. Heistä neljä kertoi rahatilanteen vaikuttavan päätökseen ja neljä aikoo osallistua muille vastaaville messuille. Vastaajista kaksi ei uskonut koululaisten osaavan etsiä tietoa messuilta ja yhden mielestä messujen laatu ei ole aikaisemmin ollut odotusten tasolla. Vastaajista kolme ei aio osallistua seuraaville messuille, syinä Next Step - ja Studia -messut, siirtyminen eri tehtäviin ja kiinnostuksen puute.

”En osaa sanoa osallistunko messuille, koska minulla ei ole innostusta olla poliisina. Eli oppilaat eivät ole olleet riittävän innostuneita messuista.”

”Kaikki ysit eivät ehkä kuitenkaan osaa löytää tietoa messuilta.”

”Saman lukuvuoden aikana järjestetään Next Step -messut Jyväskylässä”

5.2 Messujen kehitysideat

Kysymyksissä 7-10 kysytään mistä aiheista toivotaan tietoa My Way -messuille. Tarkoituksena oli herätellä vastaajia miettimään messuja sekä oman ammattinsa, että oppilaan kannalta. Kysymykset esitettiin likert-asteikolla, jotta vastaukset olisivat mahdollisimman tarkkoja, mutta osa vastaajista oli jättänyt joitain kohtia kysymyksistä kokonaan vastaamatta. Täydentäviä tietoja yritettiin saada lisäksi avoimilla kysymyksillä.

5.2.1 Opinto-ohjaajien toiveet messuille

Ensimmäisenä kysyttiin, mitä itse toivoisi messuille (Taulukko 1). Enemmistö, 24 vastaajaa, toivoi erittäin paljon tietoa toisen asteen oppilaitoksista, kun vain 11 on vastannut haluavansa erittäin paljon tietoa korkeakouluista. Korkeakouluista tietoa kaipasi aika paljon 20 ja toisen asteen oppilaitoksista kuusi. Puolet kyselyyn vastanneista toimi opinto-ohjaajana yläkoulussa, joka voi selittää miksi toisen asteen oppilaitoksista toivottiin enemmän tietoa kuin korkeakouluista. Muista koulutusvaihtoehdoista

tietoa toivoi erittäin paljon 16 ja aika paljon 15 vastaajaa. Yksikään ei vastannut, ettei haluaisi lainkaan tietoa mistään koulutusvaihtoehdosta ja hieman halusi vain yksi tai kaksi vastaajaa.

Aiheesta aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys tietoa toivoi erittäin paljon 11 vastaajaa ja aika paljon 21. Kaksi ei osannut sanoa ja kaksi jätti vastaamatta. Kansainvälisyydestä tietoa toivoi erittäin paljon yhdeksän, aika paljon 21, hieman kolme ja yksi ei osannut sanoa. Mediakasvatusta messuille toivottiin lähes saman verran. Erittäin paljon tietoa toivoi seitsemän, aika paljon 20 ja hieman yksi. Sen sijaan kaksi vastaajaa ei toivonut mediakasvatusta lainkaan. Muodista ja kauneudesta tietoa toivoi aika paljon yhdeksän vastaajaa, hieman 12 eikä lainkaan viisi. Kuusi vastaajaa ei osannut sanoa. Terveystiedosta aika paljon tietoa toivoi 17, hieman kahdeksan eikä lainkaan kolme. En osaa sanoa vastasi kolme. Työelämäntaitoja toivottiin paljon, sillä jopa 27 vastasi toivovansa tietoa erittäin paljon ja aika paljon yhdeksän. Vapaa-ajan harrastuksista tietoa toivoi erittäin paljon kuusi vastaajaa, aika paljon 16, hieman kahdeksan ja yksi ei lainkaan. Yksi ei osannut sanoa. Viimeisenä kysyttiin ympäristö ja kuluttajatietoa, jota erittäin paljon toivoi neljä vastaajaa, aika paljon 14, hieman kahdeksan, eikä lainkaan kaksi. En osaa sanoa vastasi neljä.

Taulukko 1 Mistä aiheista toivot itse tietoa My Way -messuille?

	Erittäin paljon	Aika paljon	En osaa sanoa	Hieman	En lainkaan
Toisen asteen oppilaitokset	24	6	2	1	0
Korkeakoulut	11	20	1	2	0
Muut koulutusvaihtoehdot	16	15	1	1	0
Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys	11	21	2	0	0
Kansainvälisyys	9	21	1	3	0
Mediakasvatus	7	20	0	1	2
Muoti ja kauneus	0	9	6	12	5
Terveystieto	0	17	3	8	3
Työelämätaidot	27	9	0	0	0
Vapaa-ajan harrastukset	6	16	1	8	1
Ympäristö ja kuluttajatieto	4	14	4	8	2

Tietoa toivottiin lisää myös TE- keskuksen (nykyään ELY -keskus) asioista, seurakunnista, nuorista yrittäjistä, mediakasvatukseen liittyen lisääntyneestä internetin käytöstä ja pelaamisesta, peliriippuvuudesta sekä internetin käyttöön liittyvistä lain-

säädännöistä nuoren näkökulmasta. Myös lukioita toivottiin paremmin esille sekä eri ammattialojen tarkempia esittelyjä niin, että kaikista toisen asteen perustutkinnoista olisi oma osastonsa. Ammasteista toivottiin myös palkkatietoja sekä nuorten välitöntä kiinnostusta nostattamaan ammatinvalinta- ja luonnetestejä. Messuille toivottiin myös entistä enemmän toiminnallisuutta.

5.2.2 Oppilaiden toiveet messuille

Seuraavaksi vastaajia pyydettiin arvioimaan samoja asioita oppilaiden kannalta (Taulukko 2). Tietoa toisen asteen oppilaitoksista erittäin paljon toivoi 20, aika paljon yhdeksän, hieman kolme ja yksi ei osannut sanoa. Korkeakouluista erittäin paljon tietoa toivoi yhdeksän, aika paljon 15, hieman seitsemän, ei lainkaan yksi ja kolme ei osannut sanoa. Muista koulutusvaihtoehdoista erittäin paljon vastasi 16, aika paljon yhdeksän, hieman kaksi ja kuusi ei osannut sanoa. Opinto-ohjaajat arvioivat siis oppilaiden olevan hieman vähemmän kiinnostuneita tietämään eri koulutusmahdollisuuksista kuin he itse olivat.

Myös aiheesta aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjäyys vastaajat arvioivat oppilaiden toivovan itseään vähemmän tietoa. Vain kaksi vastaajaa arvioi oppilaiden toivovan tietoa erittäin paljon. Aika paljon vastasi 10, hieman 11 ja en osaa sanoa yhdeksän. Kansainvälisyydestä erittäin paljon vastasi 10, aika paljon 17, hieman viisi ja en osaa sanoa kaksi. Mediakasvatusta erittäin paljon arvioi kahdeksan, aika paljon 16 ja hieman kaksi. Vaikka opinto-ohjaajista kaksi ei itse toivonut mediakasvatusta lainkaan messuille, ei yksikään vastannut ei lainkaan oppilaiden toiveita arvioitaessa. Sen sijaan seitsemän ei osannut sanoa. Muodin ja kauneuden arvioitiin kiinnostavan nuoria enemmän kuin opinto-ohjaajia itseään. Jopa 17 arvioi tietoa toivottavan erittäin paljon, 10 aika paljon. Hieman vastasi kaksi ja seitsemän ei osannut sanoa. Terveystietoa erittäin paljon vastasi vain kaksi, aika paljon yhdeksän. Hieman vastasi 12, ei lainkaan yksi ja seitsemän ei osannut sanoa. Oppilaiden arvioitiin toivovan opinto-ohjaajia vähemmän tietoa myös työelämätaidoista. Erittäin paljon vastasi kuusi, aika paljon 17, hieman kahdeksan ja en osaa sanoa kolme. Sen sijaan vapaa-ajan harrastuksia oppilaiden arvioitiin toivovan hieman enemmän, sillä 11 vastasi erittäin paljon,

17 aika paljon, hieman kolme ja en osaa sanoa kaksi. Opinto-ohjaajat eivät osanneet arvioida oppilaiden kiinnostusta ympäristö ja kuluttajatietoon, sillä 11 vastasi, ettei osannut sanoa. Erittäin paljon ei vastannut yksikään, aika paljon ja hieman yhdeksän. Ei lainkaan vastasi kaksi.

Taulukko 2 Mistä aiheista arvioit oppilaiden toivovan tietoa My Way -messuille?

	Erittäin paljon	Aika paljon	En osaa sanoa	Hieman	En lainkaan
Toisen asteen oppilaitokset	20	9	1	3	0
Korkeakoulut	9	15	3	7	1
Muut koulutusvaihtoehdot	16	9	6	2	0
Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys	2	10	9	11	0
Kansainvälisyys	10	17	2	5	0
Mediakasvatus	8	16	7	2	0
Muoti ja kauneus	17	10	5	2	0
Terveystieto	2	9	7	12	1
Työelämätaidot	6	17	3	8	0
Vapaa-ajan harrastukset	11	17	2	3	0
Ympäristö ja kuluttajatieto	0	9	11	9	2

Lisäksi oppilaiden arvioitiin toivovan lisää tietoa kesätöistä, hakeutumisesta jatko-opintoihin, ammattien palkoista sekä julkisuuden henkilöiden urapoluista. Lukiot sekä kaksoistutkinnot haluttiin hyvin esille. Sisustuksen, muodin ja kauneuden arvioitiin kiinnostavan paljon ja myös pelaaminen ja internet arvioitiin suosituiksi aiheiksi. Mediakasvatuksen arvioitiin kiinnostavan enemmän tekemisen ja toiminnallisuuden muodossa. Yksi vastasi oppilaiden olevan vain iloisia päästessään koulusta, eikä arvioinut messujen kiinnostavan heitä lainkaan.

5.2.3 Oheistoiminnot messuilla

Kysymyksissä 11 ja 12 kysyttiin mitä oheistoimintoja messuille toivottiin. Opastettuja kierroksia messuilla toivoi erittäin paljon 14 vastaajaa ja aika paljon 12. Hieman toivoi neljä, ei lainkaan ja en osaa sanoa vastasi kaksi. Vanhempien ilta jakoi mielipiteitä, sillä erittäin paljon sitä toivoi seitsemän ja aika paljon 12. Hieman toivoi kaksi ja ei

lainkaan viisi. Viisi vastaajaa ei osannut sanoa. Erilliset tietoiskut olivat toivottuja opinto-ohjaajien kesken. Tietoiskuja oppilaitoksista toivoi erittäin paljon 17 ja aika paljon 10. Vain kolme vastasi hieman ja neljä ei osannut sanoa. Tietoiskuja ajankohtaisista aiheista toivoi erittäin paljon 11 ja aika paljon 17. Hieman vastasi kaksi ja viisi ei osannut sanoa. Viimeisenä kysyttiin vielä kilpailuja, joihin kävijät pystyvät osallistumaan. Niitä erittäin paljon toivoi 11 ja aika paljon 15. Hieman toivoi viisi ja neljä ei osannut sanoa (Taulukko3.).

Taulukko3. Mitä seuraavista oheistoiminnoista toivot My Way -messuille?

	Erittäin paljon	Aika paljon	En osaa sanoa	Hieman	En lainkaan
Opastetut kierrokset messuilla	14	12	2	4	0
Vanhempien ilta	7	12	5	3	5
Erilliset tietoiskut oppilaitoksista	17	10	4	3	0
Erilliset tietoiskut ajankohtaisista aiheista	11	17	5	2	0
Kilpailut joihin kävijät pystyvät osallistumaan	11	15	4	5	0

Vastaajilta kysyttiin vielä muita hyviä oheistoimintoja messuille. Vain viisi oli vastannut kysymykseen. Messuille toivottiin enemmän toimintapisteitä, kuten tanssimattoa ja ammatinvalintatestiä sekä kiertokarttaa, jossa olisi mukana tietokilpailu. Mukaan toivottiin hyviä luentoja ja tietoiskuja esimerkiksi poliisin toiminnasta sekä nuoria aikuisia kertomaan työstään.

5.3 Messujen hyöty

Vastaajista 18 piti My Way -messuja hyvänä tapana tuoda nuorille tietoa koulutus- sekä harrastusmahdollisuuksista. Heistä usea mainitsi, että paikalliset messut joille on koottu lähes kaikki lähialueen oppilaitokset auttavat erinomaisesti nuoria jatkokoulutusvalinnoissa. Messuilla on mahdollisuus saada paljon tietoa keskitetysti, mutta osa toivoi vielä enemmän tietoa perustutkinnoittain. Eräs vastaaja oli sitä mieltä, että jos messut uhkaavat jäädä liian pieniksi, ne eivät enää palvele tarkoitustaan. Vaikka My Way -messut keräsi positiivista palautetta, oli joissain vastauksissa havaittavissa

myös negatiivisia huomioita. Eräs vastasi messuilla olevan paljon turhaa säälää, mutta myös jonkin verran hyvää asiaa.

Vastaajista vain kaksi oli sitä mieltä, etteivät My Way -messut olleet hyvä tapa tuoda nuorille tietoa. Heidän kommenttiansa mukaan messut eivät yleensä tuota toivottua tulosta ja messuilla on ollut sekavaa eikä alue hahmotu kävijöille. Kahdeksan vastaajaa ei osannut sanoa, ovatko messut hyvä tapa tuoda nuorille tietoa. Heistä suurin osa ei ollut käynyt messuilla. Yhden vastaajan mukaan tietoa on saatavilla muutenkin, etenkin abeille. Esimerkkeinä hän mainitsee Studia ja Next Step -messut sekä JY/JAMK -päivän.

Kysymyksessä 14 vastaajia pyydettiin valitsemaan annetuista vaihtoehdoista kolme parasta tapaa tuoda oppilaille tietoa harrastus- ja koulutusmahdollisuuksista. Parhaana tapana koettiin vierailijat kouluilla, sillä sen valitsi 26 vastaajaa. Toiseksi parhaana koettiin nettisivut, jonka valitsi 24 vastaajaa. Messut ja tapahtumat sekä vierailut toimipaikoissa saivat molemmat 18 ääntä. Vähiten ääniä saivat oppitunnit (12) ja esitteet (7).

Kysymykset 15, 16 ja 18 olivat avoimia kysymyksiä. Kysymyksessä 15 pyydettiin antamaan kokemuksia, tietoja ja käytännön vinkkejä, joita vastaaja itse oli saanut My Way -messuilta. Vastauksia tuli yhdeksän kappaletta. Messuosastojen lisäksi toivottiin lisää toiminnallisuutta. Jyväskylän ammattiopiston toiminnallista osastoa edellisvuosina kiiteltiin, sillä se sai myös nuoret innostumaan. Eräälle kävijälle vuoden 2008 messut olivat olleet pettymys, mutta vuoden 2009 ohjelma vaikutti mielenkiintoiselta ja aiempaa monipuoliselta. Vastaaja ei kuitenkaan itse päässyt käymään tuolloin messuilla. Suurin osa vastauksista oli positiivisia kokemuksia, mutta myös yksi negatiivinen löytyi.

”Olen saanut vahvistusta ammatinvalinnan kiemuroihin ja tukea ohjaukseen laajemman näkemyksen kautta.”

”Olen saanut tietoa kauempana sijaitsevistä oppilaitoksista.”

”Oppilaat hajoavat liikaa paikalla ja eivät huomaa keskittyä koulutustiedon hankintaan. Ohjatut kierrokset olisivat hyviä.”

Kysymyksessä 16 kysyttiin mitä kokemuksia, tietoja ja käytännön vinkkejä opinto-ohjaajat olivat havainneet oppilaiden saavan My Way -messuilta. Usea vastaaja kertoi messujen vaikuttaneen jatkokoulutuspaikan valintaan ja vahvistaneen päätöksentekoa.

”Innostusta etsiä lisää tietoa messuilla esillä olleista oppilaitoksista ja asioista.”

”Vaikutti usean oppilaan valintoihin yhteishaussa.”

”Nuorista on mukava nähdä muita nuoria. Oppilaitosten tietoisuudesta on jäänyt jotain mieleen.”

Kaikki eivät kuitenkaan olleet havainneet positiivisia kokemuksia messuilta.

”Nuoret jäivät usein ymmälleen, eivätkä oikein löytäneet kiinnostuksensa kohdetta tai eivät keskittyneet. Harrastukset veivät huomion - miettikää sitä.”

”Lukiolaiset ovat aikalailta kiinnostuneet korkeakouluista ja niiden edustus on ollut vaatimaton, joten...”

”Melko vähän saivat irti, menee häsläämiseksi joillakin. Ei palvele tarkoitustaan.”

Messujen oheistarjonnan, kuten tietoisuuksien arvioitiin kiinnostavan nuoria. Erään vastaajan mukaan osa yhdeksäsluokkalaisista koki messut mukavana tapana saada tietoa, mutta lukiolaisia ohjataan muihin tapahtumiin, kuten Next Step ja Studia messuille.

Lopuksi kysymyksen 18, miten kehittäisit My Way -messuja, vastauksista saatiin hyviä vinkkejä messujen kehittämiseen. Osa vastauksista oli samanlaisia kuin edellisissä kysymyksissä: perustutkintojen laajempaa esittelyä painotettiin, toivottiin toiminnallisuutta sekä tietoisuuksia ja opastettuja kierroksia. Messualueelle haluttiin selkeyttä. Messuille toivottiin myös vähemmän kaupallisuutta ja enemmän tiivistettyä koulutus-tietoa, lisää ammatinvalintaa liittyviä kilpailuja sekä näytöksiä eri ammattialoilta. Myös vapaa-aikaan liittyviä kilpailuja toivottiin. Uusia kehitysideoita tuli myös esille.

”Toivoisin, että pitkän matkalaisia ajatellen messujen yhteyteen olisi mahdollisimman paljon synkronoitu muita tapahtumia Jyväskylässä esimerkiksi samaan aikaan JAO:n avoimien ovien kanssa?”

”Selkeästi järjestettyjä tietopuolisia esittelytilaisuuksia eri oppilaitoksista, joissa myös opiskelijat kertomassa. Esitteiden keräily ja päämäärätön kuljeskelu ei välttämättä jätä mieleen muuta kuin markkinatunnelman.”

”Faktaa pitäisi olla. Nuoret saattavat silti haluta enemmän viihdettä?! Messuille he tulevat myös tapaamaan kavereitaan ja osa oppilaista siksi, että pääsevät pois koulusta.”

Vastaajista kaksi oli nostanut esille Seksuaalinen tasavertaisuus ry SETAn läsnäolon messuilla. Järjestön kuuluvuutta messuilla kyseenalaistettiin perustelemalla nuorten olevan muutenkin jo sekaisin. Yksi vastaaja ehdotti messujen järjestämistä Jyväskylään vain silloin kun My Way -messut järjestetään jossain muualla. Oletan vastaajan kuitenkin tarkoittaneen Jyväskylässä järjestettäviä Next Step -messuja, jotka voisivat vuorotella My Way -messujen kanssa.

6 POHDINTA JA YHTEENVETO

Kyselyyn saapuneissa vastauksissa ei ilmennyt suuria yllätyksiä. Esille nousseet kehitysideat ja toiveet sopivat hyvin vuoden 2010 teemaan, vaikuttaminen, aktiivisuus ja yrittäjäys. Messuille on pyritty opinto-ohjaajien toiveiden mukaisesti tuomaan esille tietoa eri ammateista. Tarkempaa tietoa eri ammattialoista tulisi toiveiden mukaan tuoda esille myös jatkossa, vaikka teema vaihtuu. NuK-Su ja My Way -tiimi tekevät parhaansa monipuolisten messujen eteen, mutta sisältöön vaikuttavat myös näytteilleasettajat. NuK-Su ei voi määrätä näytteilleasettajien osastojen sisällöstä. Esimerkiksi oppilaitosten eri koulutusohjelmien tarkempi esittely on mahdotonta, jos näytteilleasettaja itse ei ole siihen suostuvainen. Messuille voi sen sijaan pyrkiä tuomaan tietoa erilaisilla tavoilla, jotka eivät liity suoraan näytteilleasetajaan.

Kyselyssä yllättävintä oli, että opinto-ohjaajat pitivät nettisivuja parempana tapana saada tietoa koulutus- ja harrastusmahdollisuuksista kuin messuja ja tapahtumia sekä vierailuja toimipaikoissa. Vaikka nettisivut ovat helposti lähestyttävissä ja niiltä yleensä löytyy perustietoja, eivät ne tarjoa tarkkaa tietoa tai omakohtaisia kokemuksia. Vierailijoita kouluilla pidettiin huomattavasti parempana käytäntönä, vaikka samat tiedot on mahdollista saada myös toimipaikoissa sekä messuesittelyissä. Sen sijaan

vain 12 vastaajaa piti oppitunteja hyvänä tapana tuoda nuorille tietoa, vaikka opinto-ohjaajat itse suunnittelevat ja pitävät niitä yhdessä muiden opettajien kanssa. Eikö oppilaan ohjaukseen ole varattu tarpeeksi aikaa koulussa, vai eivätkö opinto-ohjaajat itse ole tietoisia tavoista, miten tietoa voisi tuoda esille tehokkaasti?

Suurin osa vastaajista piti My Way -messuja hyvänä tapana tuoda nuorille tietoa. Kaksi, jotka eivät olleet sitä mieltä, olivat molemmat yläkoulusta. Kuitenkin toinen heistä ilmoitti osallistuvansa seuraaville messuille oppilaiden kanssa. Opinto-ohjaajat, jotka toimivat sekä yläkoulussa, että lukiossa, eivät osanneet sanoa pitävätkö messuja hyvänä tapana tuoda tietoa nuorille, eivätkä myöskään osanneet sanoa osallistuvatko seuraaville messuille. Heistä kaksi oli aikaisemmin vierailut messuilla oppilasryhmän kanssa, yksi ei lainkaan. Messuille aikoi osallistua oppilaiden kanssa kaksi yli 100 kilometrin päässä sijaitsevaa koulua, joista toinen on lukio ja toinen yläkoulu. Kouluista jotka sijaitsevat 10 kilometrin säteellä Jyväskylän keskustasta, kolme ilmoitti, ettei aio osallistua messuille. Kysymys oli suunnattu opinto-ohjaajalle itselleen, joten vastauksesta ei voi päätellä, ovatko koulun oppilaat osallistumassa messuille, vaikka opinto-ohjaaja itse ei ole. Yli puolet vastaajista ilmoitti osallistuvansa seuraaville messuille, joista suurin osa oppilaiden kanssa. Vastausten perusteella My Way -messuille on siis saapumassa hyvin osallistujia.

Suurimmat erot opinto-ohjaajien ja oppilaiden toiveissa messujen aiheisällöiksi olivat muoti ja kauneus. Oppilaiden arvioitiin toivovan aiheesta erittäin paljon tietoa, kun taas opinto-ohjaajista osa ei toivonut sitä lainkaan. Ympäristö- ja kuluttajatieto oli kohtalaisen toivottu aihe opinto-ohjaajien kesken, mutta he eivät osanneet sanoa, toivoivatko oppilaat siitä tietoa. Kaiken kaikkiaan opinto-ohjaajat arvioivat oppilaiden toivovan samoja asioita messuille kuin itse. Eroja ilmeni hiukan esimerkiksi sen välillä, toivottiinko tietoa erittäin paljon vai aika paljon, mutta merkittäviä eroja ei ilmennyt. Vastauksissa tulee ottaa huomioon, että ne ovat vain opinto-ohjaajien arvioita siitä, mitä oppilaat toivovat. Ne eivät siis välttämättä anna todellista kuvaa siitä, mitä oppilaat itse toivovat.

Messuille toivottiin paljon tietoisuja oppilaitoksista sekä ajankohtaisista aiheista. Aiemmin ne eivät ole toimineet My Way -messuilla. Vastauksista kuitenkin ilmenee niiden keränneen kuuntelijoita muilla samankaltaisilla messuilla. Sama tilanne oli van-

hempien illalla. Sitä toivottiin jonkin verran, vaikka edellisenä vuonna ilta ei kerännyt paljoa vanhempia. Opinto-ohjaajien toiveet messuille on kuitenkin hyvä ottaa huomioon, eikä tietoiskuista ja vanhempien illasta pitäisi luopua heti. Sen sijaan tietoiskujen ja vanhempienillan toimivuuteen, houkuttelevuuteen ja markkinointiin on kiinnitettävä jatkossa enemmän huomiota, jotta ne toimisivat aiempaa paremmin.

Erään vastauksen mukaan harrastusmahdollisuuksien esittely messuilla vei nuorten huomion. My Way -messut eivät ole ainoastaan koulutusmessut, vaan niiden tarkoitus on tuoda nuorille tietoa myös harrastus- ja neuvontapalveluista, jotka ovat tärkeitä nuoren kehityksessä. Vastauksesta voidaan päätellä kyseisen vastaajan saapuvan messuille hakemaan tietoa nimenomaan koulutusvaihtoehdoista. Muut vastaajat eivät ole kritisoineet muun kuin koulutustiedon olemassaoloa messuilla. Vastauksien positiiviset kokemukset messuilta keskittyvät kuitenkin ainoastaan koulutustiedon saamiseen. Tietoa vapaa-ajan harrastuksista oli toivottu messuille kohtalaisen paljon, joten turhana sitä ei koeta. Opinto-ohjaajat saattavat keskittyä eniten siihen, miten paljon tietoa jatkokoulutuksesta oppilaat saavat. Tämän vuoksi he eivät ehkä ole havainneet kokemuksia harrastus- ja neuvontapalveluiden osalta. Poikkeuksena oli kritiikki SETAn läsnäolosta messuilla. Koska vastaajista kaksi oli kyseenalaistanut järjestön läsnäolon, en voi ohittaa mielipidettä vain yksittäisenä. Toinen vastaajista oli maininnut syyksi nuorten olevan sekaisin jo ennestään, mutta olisin toivonut kritiikille vielä tarkempaa selitystä.

Kaikki lähiseudun oppilaitokset eivät ota osaa My Way -messuille, joten kyselyllä haluttiin selvittää syitä. Mainitut syyt olivat odotettavissa: osa kauempana sijaitsevista kouluista ei päässyt paikalle rahallisista syistä, osa oli päättänyt vieraila muilla samankaltaisilla messuilla. Next Step - sekä Studia -messut vievät selkeästi kävijöitä My Way -messuilta. Erityisesti lukiot panostivat enemmän isompiin tapahtumiin. Yksi tutkimuksen tavoitteista oli selvittää, mielletäänkö My Way -messut enemmän yläkoulujen, kuin toisen asteen opiskelijoiden tapahtumaksi. Vain yksi vastaaja mainitsi, ettei lukiolaisille ole tarpeeksi tarjontaa messuilla ja yksi oli ainoastaan kuullut että messut soveltuivat paremmin peruskoululaisille. Suurin osa kyselyyn vastanneista lukioiden opinto-ohjaajista piti kuitenkin messuja hyvänä tapana tuoda tietoa nuorille ja aikoi myös osallistua seuraaville messuille. Kyse ei siis välttämättä ole siitä, että My Way -messut mielletäisiin yläkoulujen tapahtumaksi, vaan siitä, että lukiolaisille on

suunnattu myös muita samankaltaisia tapahtumia. Tämä on yksi selitys, miksi lukiolaisia ei ole käynyt messuilla yhtä paljon kuin yläkoululaisia.

Yläkoulujen opinto-ohjaajista löytyi myös niitä, jotka eivät uskoneet oppilaiden hakevan tietoa messuilta, eivätkä sen vuoksi nähneet messujen olevan tarpeen. Jatkossa tulisi vakavasti pohtia, onko Jyväskylässä tarvetta kahdelle samankaltaiselle tapahtumalle saman vuoden aikana. Idea My Way - ja Next Step -messujen järjestämisestä vuorotellen olisi varteenotettava vaihtoehto.

Messualue Hipposhallilla on aina piirretty käsiohjelmaan. Kartasta tulee ilmi mitkä osastot koskevat opiskelua, mitkä harrastustoimintaa ja mitkä neuvontaa. Silti messuille toivottiin selkeyttä. Myöskään tätä mielipidettä ei perusteltu mitenkään. Vastauksissa ei siis tule ilmi tarkemmin, mikä messuilla kaipaa selkeyttä.

6.1 My Way -messut 2010 tapahtuman johtajan näkökulmasta

Toimin itse My Way -messujen 2010 tapahtuman johtajana. Messut järjestettiin 2.-3.11. Vierailijoita messuilla kävi lähes 4000. Kävijämäärä jäi siis hieman toivottua alhaisemmaksi. Tähän on mahdollisesti vaikuttanut messujen päällekkäisyys lukioiden koeviikon kanssa, sekä helmikuussa 2011 järjestettävät Next Step -messut. Messuilla kerättiin palautetta sekä nuorilta, opettajilta, että näytteilleasettajilta. Palautelomakkeet jaettiin jokaiselle näytteilleasettajalle, jonka seurauksena palautteita saapui kiitettävästi. Sen sijaan nuorille ja opettajille suunnattuja palautelomakkeita olisi voinut jakaa aktiivisemmin, sillä niitä jaettiin sattumanvaraisesti esimerkiksi narikkaan takkinsa jättäneille. Heti messuilta saaneita opettajien palautteita voi verrata toukokuussa tehtyyn kyselyyn. Vaikka lomake on erilainen, joitain yhtäläisyyksiä kysymyksissä löytyy. Opinnäytetyöni kysely koskee nimenomaan ennen vuotta 2010 järjestettyjen messujen kokemuksia.

Messuilla järjestettiin kaksi paneelikeskustelua ajankohtaisista aiheista. NuK-Sun ja Jyväskylän seurakunnan yhdessä järjestämä keskustelu äänestysikärajoista järjestettiin päivällä, jolloin sen keräsi hyvin kuuntelijoita. Paneelia oli palkattu vetämään

stand up -koomikko, joka vetosi myös nuorempiin kuuntelijoihin. Messuilla päätettiin vielä kokeilla vanhemmille suunnattua ohjelmaa illalla, jolloin käytiin keskustelu ”Kylän täydeltä kasvattajia”. Lavalla keskustelemassa oli vanhempia, koulun edustajia sekä ammattilaisia. Vanhempienilta ei houkuttellut paikalle paljoa vanhempia. Paikalla oli yhteensä noin 60 kuuntelijaa, jotka koostuivat vanhempien lisäksi myös Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijoista, sekä nuorisovaltuuston työntekijöistä. Paneelia kiiteltiin ja se herätti aikaan paljon keskustelua kuuntelijoiden joukossa. Ilta oli siis vanhempien puutteesta huolimatta laadullisesti onnistunut.

Näytteilleasettajia messuille kerättiin koulutukseen, neuvontaan, työelämään, vaikuttamiseen sekä vapaa-aikaan liittyen. Mukana oli myös toiminnallisia pisteitä muun muassa yrittäjyyskasvatuksesta. Kyselytutkimuksessani kiiteltyä Jyväskylän ammattiotopiston toiminnallista osastoa emme valitettavasti nähneet. Toiveista huolimatta Jyväskylän koulutuskuntayhtymä oli päättänyt panostaa osastollaan oppilaanohjaukseen, ei niinkään eri opiskelupaikkojen toiminnalliseen esittelemiseen. Paikalla ei siis nähty eri alojen opiskelijoita, kuten aiemmin. Osastolla oli hyvin esillä myös oppisopimuskoulutus.

Messuilla pyrittiin kuitenkin tuomaan opinto-ohjaajien toiveiden mukaisesti esille tietoa eri ammattialoista. Keinona käytettiin muun muassa ammattilainaa, johon kerättiin eri alojen edustajia, joilta nuori sai käydä kyselemässä tarkempia tietoja heidän työstään. Nuorilla oli mahdollisuus kuunnella messuilla myös yrittäjyystarinoita. Messuilla kannustettiin eri keinoin nuoria avaamaan suunsa ja kertomaan mielipiteensä. Omasta mielestäni messuilla tarjottiin monipuolisesti tietoa nuorten kasvua tukevista palveluista. Tapahtuman johtajana olen ollut mukana messujen suunnittelussa hyvin tiiviisti, etten kuitenkaan ole paras ihminen kertomaan mielipidettä kokonaisuuden onnistumisesta. Saimme messupäivinä paljon positiivista palautetta messuvierailta, joten uskon messujen olleen laadukkaat ja tietoa antavat.

Tutkimukseni toimi messuja järjestettäessä lähinnä suuntaa antavana. Jokaista kyselystä noussutta toivetta ei tietenkään ole mahdollista toteuttaa, mutta usean opinto-ohjaajan toiveet, kuten tieto ammattialoista, on pidetty tärkeänä. Olisin toivonut vastauksia enemmän toisen asteen oppilaitoksilta, sillä vastauksia dominoi nyt yläkoulujen opinto-ohjaajat. Olen huomannut joidenkin opinto-ohjaajien asenteiden olevan

hyvin jyrkkiä suuntaan tai toiseen. Kun mielipide messuista on rakennettu, sitä on vaikea pyrkiä muuttamaan. Muutama tällainen asenne tulee selkeästi esille kyselyssäni, mutta enemmän huomioita olen tehnyt kasvotusten opinto-ohjaajien kanssa. Messuilla eräs yläkoulun opinto-ohjaaja pyysi saada tulokset kyselystäni luettavakseen. Olin positiivisesti yllättynyt ja ennen kaikkea tyytyväinen siihen, että opinto-ohjaajien mielipiteet messuista kiinnostavat myös heitä itseään, ei ainoastaan tilaajaa.

6.2 Tutkimuksen reliabelius ja validius

Mielipiteiden, asenteiden ja arvojen tutkiminen ei ole helppoa. Haasteita aiheuttavat lukuisat epävarmuudet: oliko kysymyksiin vastattu riittävän kattavasti, mittasivatko kysymykset mitattavia asioita, toimivatko mittarit luotettavasti ja niin edelleen. Osa haasteista liittyy tiedonkeruuseen, osa mittaamiseen ja osa tutkimuksen sisällöllisiin tavoitteisiin. (Vehkalahti 2008, 12.) Mittauksen luotettavuudesta puhuttaessa erotetaan kaksi perustetta: validiteetti ja reliabiliteetti. Validiteetti kertoo, mitataanko sitä, mitä piti. Reliabiliteetti kertoo, miten tarkasti mitataan. Mittauksen luotettavuuden kannalta validiteetti on ensisijainen peruste, sillä ellei mitata oikeaa asiaa, ei reliabiliteetilla ole mitään merkitystä. On myös tavoittelemisen arvoista saada mittaus reliabiliteetiltaan mahdollisimman hyvälle tasolle. Reliabiliteetti on sitä parempi, mitä vähemmän siihen sisältyy mittausvirhettä. (Vehkalahti 2008, 41; Hirsjärvi ym. 2009, 231.) Kyselylomakkeen kysymyksiin saadaan vastaukset, mutta vastaajat ovat saattaneet käsittää monet kysymykset aivan toisin kuin tutkija on ajatellut. Jos tutkija käsittelee saatuja tuloksia edelleen alkuperäisen oman ajattelumallinsa mukaisesti, ei tuloksia voida pitää tosina ja pätevinä. (Hirsjärvi ym. 2009, 231-232.) Vaikka kyselylomake on luotu mahdollisimman selkeäksi, riski väärinymmärryksiin on silti olemassa.

Vastausprosentti on eräs tutkimuksen luotettavuuden ilmaisin. Se kertoo, kuinka moni otokseen valituista vastasi kyselyyn. (Vehkalahti 2008, 44.) Kyselytutkimuksessa riskinä on suuri kato vastaajissa. Kyselyni vastausprosentti jäi harmillisen pieneksi. Moni oli myös jättänyt vastaamatta joihinkin kysymyksiin tai kysymyksen osiin. Tähän on voinut vaikuttaa vastaajan kiire tai huolimattomuus, sillä kysymyksissä on myös

vastausvaihtoehtona enosaa sanoa. Olisi mielenkiintoista nähdä kyselyn täyttämiseen kulutettu aika jokaisen vastaajan kohdalla, sillä se voisi kertoa vastaajan paneutumisesta kyselyyn; onko kysymyksiä mietitty perusteellisesti? Varsinkin avoimiin kysymyksiin olisin kaivannut enemmän vastauksia, sillä niiden kautta on mahdollista saada täysin uusia ideoita messujen kehittämiseen. Koen kuitenkin saapuneiden vastauksien riittävän tutkimukseeni, sillä niistä sain nostettua esille kehitysideoita, joita tutkimuksessa haettiin.

Kyselyn ajankohta on myös voinut vaikuttaa vastauksiin. Kysely toteutettiin toukuussa juuri ennen lukuvuoden loppua. Sen lisäksi, että kevään kiireet ovat voineet vaikuttaa vastauksiin sekä vastausprosenttiin, on edellisistä My Way -messuista kulunut jo yli puoli vuotta. Messut eivät siis välttämättä ole enää olleet niin hyvässä muistissa, että kokemuksia ja kehitysideoita saisi heti mieleen. Jos kysely olisi toteutettu heti messujen jälkeen, olisivat tulokset voineet olla erilaiset.

Tutkimusta tarkasteltaessa on hyvä ottaa huomioon myös tutkijan itsensä kokemattomuus. Kyseessä on ensimmäinen itsenäisesti toteuttamani tutkimus. Tämä on voinut vaikuttaa tutkimuksen jokaiseen vaiheeseen, kuten lomakkeen tarkkuuteen ja saatujen vastausten analysointiin. Tutkimustuloksia olisi voinut tukea kyselyn lisäksi haastatteluilla. Koska tulosten analysointi jäi niin myöhäiseen vaiheeseen, en kuitenkaan tehnyt haastatteluja.

6.3 Jatkotutkimusaiheet

Tutkimus My Way -messujen hyödyistä ja kehitysideoista olisi mielenkiintoista toteuttaa myös yhdeksäsluokkalaisten, lukiolaisten sekä toisen asteen ammatillisen koulutuksen oppilailla. Parhaat tulokset saataisiin kysymällä toiveita ja odotuksia ennen messuja, sekä tuloksia ja kehitysideoita messujen jälkeen. Oppilailta saatuja vastauksia olisi mielenkiintoista verrata opinto-ohjaajien vastauksiin ja verrata, kuin hyvin opinto-ohjaajat arvioivat nuorten kiinnostuksen messuja kohtaan.

Etsiessäni teoreettista viitekehystä opinnäytetyölleni, en onnistunut löytämään paljoa tietoa My Way -messujen kaltaisista, nuorille suunnatuista harrastus- ja koulutusmessuista. Tietoa löytyy ainoastaan yksittäisistä messuista. Olisi mielenkiintoista tutkia messuja ilmiönä tarkemmin, järjestetäänhän niitä ympäri Suomea. Eri messut ovat tehneet omia kävijöiden tyytyväisyyskyselyjä, mutta niitä ei ole julkaistu kaikkien nähtäviksi. NuK-Sun kannattaakin jatkossa tehdä säännöllisesti tapahtumistaan tutkimuksia, jotta niitä pystytään kehittämään ja esimerkiksi koulujen toiveet pystytään ottamaan huomioon.

6.4 Tilaajan kommentit

Silja Huttunen teki Keski-Suomen opinto-ohjaajille kyselyn My Way -messujen hyödyistä ja kehittämideoista. Kyselyn tulokset antoivat tukea niille ajatuksille, joita olemme pitkään pohtineet. Saimme uskoa ja vahvistusta messujen kehittämiseen ja jatkoon liittyen. Kysely antoi myös konkreettisen tiedon keväällä siitä, kuinka monta opinto-ohjaajaa ovat tuomassa ryhmiään vuonna 2010 messuille ja myös tiedon siitä, miksei messuille olla valmiita tulemaan. Kysely siis täytti hyvin tavoitteemme. Aiomme jatkossa käyttää aineistoa uusien tapahtumien ja messujen teossa, ohjelmasisällöllisesti ja kävijät huomioon ottaen. Jäimme kaipaamaan tulosten ristiintaulukointia eri näkökulmista esim. oliko eroja vastaajien kesken mm. taustatietojen perusteella? Miten suhtautuivat lukion opinto-ohjaajat vs. yläkoulujen opinto-ohjaajat ja toisaalta ne opinto-ohjaajat, jotka ovat aiemmin käyneet messuilla vs. ne, jotka eivät olleet käyneet messuilla aikaisemmin. Näin tuloksia voisi analysoida vielä enemmän ja saada tutkimuksesta enemmän irti.

Koska kysely oli suunnattu pelkästään opinto-ohjaajille, se antoi hyvin koulutus- ja työelämäpainotteisia vastauksia. Jatkossa olisikin hyvä opinnäytteissä hyödyntää myös muita kohderyhmiä: nuoria kävijöitä, muuta koulun henkilökuntaa tai vaikka näytteilleasettajia. Jatkossa olisi hyvä saada mm. tietoa koko koulun tavoitteiden näkökulmasta laaja-alaisesti.

Arvion antajat: Päivi Laitinen, Eeva-Liisa Tilkanen / Nuorten Keski-Suomi ry

LÄHTEET

- Aaltonen, Marjo & Ojanen, Tuija & Vihunen, Riitta & Vilén, Marika 2003. Nuoren aika. Helsinki: WSOY.
- Dunderfelt, Tony 1997. Elämänkaaripsykologia: Lapsen kasvusta yksilön henkiseen kehitykseen. Porvoo: WSOY
- Edu.fi. Opettajan verkkopalvelu 2010. Luettu 21.10.2010.
http://www.edu.fi/yleissivistava_koulutus/teemat/kaytantopakki_nuorten_osallisuuteen/teema_3_nuorten_osallisuus-_ja_vaikuttajakanavat
- Heikkilä, Tarja 2008. Tilastollinen tutkimus. Helsinki:Edita Prima Oy.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna:Kariston Kirjapaino Oy.
- Hotulainen, R. & Lappalainen, K. 2005. Nuoruusiän minäkäsityksen rakentuminen ja tukeminen siirryttäessä toisen asteen koulutukseen. Teoksessa Holopainen, P., Ojala, T., Miettinen, K. Orellana, T. Siirtymät sujuviksi - eheyttä koulupolkua rakentamassa. Helsinki: Opetushallitus.
- Ihatsu, Markku & Koskela, Hannu 2001. Keskeyttääkö vai ei? Ammatillisten oppilaitosten aktivointi ja koulutuksen keskeyttämisen vähentäminen - projektin alkukartoitus. Opetushallitus. Luettu 11.11.2010.
http://www.oph.fi/download/49151_keskeyttaako_vai_ei.pdf
- Jankko, Tuire & Lyra-Katz, Anna & Numminen, Ulla & Nyholm, Nina & Siniharju Marjatta & Svedlin, Renata 2002. Opinto-ohjauksen tila 2002. Opinto-ohjauksen arviointi perusopetuksessa, lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa sekä koulutuksen siirtymävaiheissa. Arviointi 8/2002 Opetushallitus. Helsinki: Yliopistopaino.
- Joensuu, Heidi 2008. Inno on onni - vai onko? Yhdeksäsluokkalaisten ja opinto-ohjaajien ammattioppilaitokseen tutustumista ja sen vaikutuksesta nuorten koulutuspaikan valintaan sekä syrjäytymisen ehkäisemiseen. Julkaisematon kasvatus-tieteen pro gradu -tutkielma. Opettajankoulutuslaitos. Jyväskylän yliopisto.
- Kenttälä, Marjo & Suomu, Katariina (toim.) 2005. Koulu harrastuspaikkana. Näkökulmia paikalliseen yhteistyöhön. Helsinki: Libris Oy
- Kronqvist, Eeva-Liisa & Pulkkinen, Minna-Leena 2007. Kehityopsykologia –Matkalla muutokseen. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Lairio, Marjatta & Penttilä, Minna 2007. Opiskelijälähtöinen ohjaus yliopistossa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino
- Laitinen, Päivi 2009. Loppuraportti My Way*09 –Tapahtuma. Julkaisematon.
- Lehtonen, Heleena & Lehtonen, Helena 2008. Avauksia perusopetuksen yrittäjyyskasvatukseen. Teoksessa Lehtonen, Heleena (toim.) Sytykkeitä syrjäytymisen ehkäisyyn. Saarijärvi: Offset Oy
- Vertanen, Ilkka 2008. Yrittäjyyskasvatus syrjäytymisen ehkäisemisessä. Teoksessa Lehtonen, Heleena (toim.) Sytykkeitä syrjäytymisen ehkäisyyn. Saarijärvi: Offset Oy

- Nuorten akatemia 2009. Kotisivut.
http://www.nuortenakatemia.fi/Nuorten_Akatemia/Harrastaminen
- Nuorten Keski-Suomi ry 2009. Kotisivut. Luettu 15.7.2010.
<http://www.nuortenkeskisuomi.fi>
- NuortenLaturi 2010. Tietoa NuortenLaturi -hankkeesta. Luettu 31.10.2010.
<http://www.nuortenlaturi.fi/nuortenlaturihanke/tietoahankkeesta>
- Nuorisolaki 2006. Luettu 15.10.2010.
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/lait_ja_saaaedokset/nuorisolaki.pdf
- My Way 2010. Kotisivut. Luettu 15.7.2010. <http://www.nuortenkeskisuomi.fi/myway>
- Opetushallitus 2004. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.
- Opetushallitus 2010. Perusopetuksen yleisten tavoitteiden ja tuntijaon uudistustyöryhmälle. Luettu 12.10.2010
http://www.oph.fi/download/119827_Oppilaanohjaus_Liite_1.pdf
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2010. Luettu 10.11.2010.
http://www.minedu.fi/OPM/Nuoriso/nuorisotyoen_kohteet_ja_rahoitus/etsiva_nuorisoty/?lang=fi
- Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:11. Ei paikoillanne, vaan valmiit hep! Koulutukseen siirtymistä ja tutkinnon suorittamista pohtineen työryhmän muistio. Luettu 11.9.2010.
http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2010/opintojen_nopeuttaminen.html?lang=fi
- Pekkari, Mervi 2006. Ohjauskeskustelu nuorten lukio-opintojen ja uranpohdinnan tukena. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Luettu 11.9.2010. <http://acta.uta.fi/teos.php?id=10915>
- Peltola, Anni 2010. Artikkelit: Tyhjän päällä. Kotivinkki 15/2010, 94.
- Ronkainen, Helena 2007. Presidenttipeliä ja kokkisotaa. Teoksessa SAKKHistoriikki. Ammattikoululaisten edunvalvojan 20 vuotta. Helsinki: Yliopistopaino
- Suomen koulutusjärjestelmä. Opintoluotsi.fi –palvelu. Luettu 30.8.2010.
<http://www.opintoluotsi.fi>
- Tilastokeskus 2009. Koulutustilastot. Vuoden 2008 peruskoulun päättäneiden välitön pääsy jatko-opintoihin oli edellisvuotta helpompaa, uusien ylioppilaiden vaikeampaa. Luettu 11.9.2010. http://www.tilastokeskus.fi/til/khak/2008/khak_2008_2009-12-09_tie_001.html
- Tilastokeskus 2010. Koulutustilastot. Keskeyttäminen lisääntyi muussa paitsi ammatillisessa koulutuksessa. Luettu 11.9.2010.
http://www.tilastokeskus.fi/til/kkesk/2008/kkesk_2008_2010-03-12_tie_001_fi.html
- Tilkanen, Eeva-Liisa 2010. My Way -messujen historiasta. Email eeva-liisa.tilkanen@nuortenkeskisuomi.fi 20.9.2010.
- Työ- ja elinkeinotoimisto 2010. Luettu 11.11.2010.
http://www.mol.fi/mol/fi/00_tyonhakijat/03_nuoret/index.jsp
- Sakkinet 2007. Next Step –koulutus- ja työpaikkamessujen kotisivut. Luettu 16.10.2010. http://www.sakkinet.fi/fi/next_step_uusi/next_step

Suomen lukiolaisten liitto 2010. Kotisivut. Luettu 16.10.2010.
<http://www.lukio.fi/service.cntum?pagelid=113947>

Vehkalahti, Kimmo 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy

Vilkkö-Riihelä, Anneli 1999. Psyhyke. Psykologian käsikirja. Porvoo: WSOY

LIITTEET

Liite 1 Sähköisen kyselyn lomake

Hyvä opinto-ohjaaja,

Olen yhteisöpedagogi(AMK)-opiskelija Humanistisessa ammattikorkeakoulussa ja teen opinnäytetyönäni kyselytutkimusta Nuorten Keski-Suomi Ry:lle.

Nuorten Keski-Suomi Ry järjestää vuosittain 14-20-vuotiaille nuorille suunnatut My Way –messut, jotka tarjoavat tietoa oppilaitoksista, harrastuksista sekä muista tärkeistä aiheista. Seuraavat messut järjestetään 2.-3.11.2010 Jyväskylän Hipposhalissa.

Jotta saisimme järjestettyä mahdollisimman toimivan tapahtuman, haluamme kuulla myös oppilaitosten mielipiteet. Toivoisimme, että otat osaa My Way –messuja koskevaan tutkimukseen, jonka löydät alla olevasta linkistä. Aikaa vastaamiseen menee 5-10 minuuttia. Viimeinen vastaamispäivä on 31.5.

Vastattuasi kysymyksiin, voit myös osallistua arvontaan, jossa palkintona on S-ryhmän lahjakortti (arvo 20€).

Kiitos!

Terveisin Silja Huttunen sekä Nuorten Keski-Suomi Ry

www.nuortenkeskisuomi.fi/myway

My Way -messujen hyöty sekä kehittämisideat

1.) Sukupuoli

- nainen
- mies

2.) Missä oppilaitoksessa toimit opinto-ohjaajana?

- Yläkoulussa
- Lukiossa
- Yläkoulussa ja lukiossa
- Toisen asteen ammatillisessa oppilaitoksessa
- Joku muu, mikä? _____

3.) Kuinka monta vuotta olet toiminut opinto-ohjaajana?

4.) Kuinka paljon oppilaita sinulla on ohjattavana?

5.) Millä etäisyydellä koulusi sijaitsee Jyväskylän keskustasta?

- 0-10 km
- 11-50 km
- 51-100 km
- yli 100 km

6.) Oletko käynyt aikaisemmin My Way -messuilla? (Messut järjestetty 2005-2009)

- Kyllä, oppilasryhmän kanssa. Milloin? _____
- Kyllä, ilman oppilasryhmää. Milloin? _____
- En osaa sanoa.
- En ole käynyt, koska _____

7.) Mistä aiheista toivot ITSE tietoa My Way -messuille?

	Erittäin paljon	Aika paljon	Hieman	En osaa sanoa	En lainkaan
Toisen asteen oppilaitokset	*	*	*	*	*
Korkeakoulut	*	*	*	*	*
Muut koulutus vaihtoehdot	*	*	*	*	*
Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys	*	*	*	*	*
Kansainvälisyys	*	*	*	*	*
Mediakasvatus	*	*	*	*	*
Muoti ja kauneus	*	*	*	*	*
Terveystieto	*	*	*	*	*
Työelämätaidot	*	*	*	*	*
Vapaa-ajan harrastukset	*	*	*	*	*
Ympäristö ja kuluttajatieto	*	*	*	*	*

8.) Mistä muista aiheista toivot tietoa?

9.) Mistä aiheista arvioit OPPILAIDEN toivovan tietoa My Way -messuille?

	Erittäin paljon	Aika paljon	Hieman	En osaa sanoa	En lainkaan
Toisen asteen oppilaitokset	*	*	*	*	*
Korkeakoulut	*	*	*	*	*
Muut koulutus vaihtoehdot	*	*	*	*	*
Aktiivinen kansalaisuus ja yrittäjyys	*	*	*	*	*
Kansainvälisyys	*	*	*	*	*
Mediakasvatus	*	*	*	*	*
Muoti ja kauneus	*	*	*	*	*
Terveystieto	*	*	*	*	*
Työelämätaidot	*	*	*	*	*
Vapaa-ajan harrastukset	*	*	*	*	*
Ympäristö ja kuluttajatieto	*	*	*	*	*

10.) Mistä muista aiheista arvioit oppilaiden toivovan tietoa?

11.) Mitä seuraavista oheistoiminnoista toivot My Way -messuille?

	Erittäin paljon	Aika paljon	Hieman	En osaa sanoa	En lainkaan
Opastetut kierrokset messuilla	*	*	*	*	*
Vanhempien ilta	*	*	*	*	*
Erilliset tietoiskut oppilaitoksista	*	*	*	*	*
Erilliset tietoiskut ajankohtaisista aiheista	*	*	*	*	*
Kilpailut joihin kävijät pystyvät osallistumaan	*	*	*	*	*

12.) Mitä muita hyviä oheistoimintoja toivot My Way -messuille?

13.) Pidätkö My Way -messuja hyvänä tapana tuoda nuorille tietoa koulutus- sekä harrastus mahdollisuuksista?

- Kyllä, koska _____
- En osaa sanoa, koska _____
- En, koska _____

14.) Mitkä ovat mielestäsi parhaita tapoja tuoda oppilaille tietoa koulutus- ja harrastusmahdollisuuksista? (valitse kolme tärkeintä)

- Esitteet
- Messut ja tapahtumat
- Nettisivut
- Oppitunnit
- Vierailijat koululla
- Vierailut toimipaikoissa

15.) Millaisia kokemuksia, tietoja ja käytännön vinkkejä olet ITSE saanut My Way -messuilta?

16.) Millaisia kokemuksia, tietoja ja käytännön vinkkejä olet havainnut OPPILAIDEN saaneen My Way -messuilta?

17.) Aiotko vieraila seuraavilla My Way -messuilla 2.-3.11.2010?

Kyllä, oppilaiden kanssa

Kyllä, ilman oppilaita

En osaa sanoa, koska _____

En, koska _____

18.) Miten kehittäisit My Way -messuja?

Jos haluat osallistua S-ryhmän lahjakortin (arvo 20€) arvontaan, jätä vielä sähköpostiosoitteesi.

Sähköposti _____